

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
COP29-a sayılı
günlər qaldı -
nələr
olacaq...
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 31 oktyabr 2024-cü il Cümə axşamı № 199 (8572) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Avroparlament Azərbaycanı
niyə hədəfə alıb - COP29
"sürprizi", yoxsa...

Elman Nəsirov:
"Avropa dövlətləri
düşünsünlər ki, öz
oturduqları budağı
kəsirlər, çünki..."

yazısı səh.3-də

Qərbin Gürcüstana qıcanan
dişləri - gürcüləri növbəti dəfə
tora salmaq cəhdi

yazısı səh.5-də

Bakı-Sumqayıt qatari üçün
vacib marşrut - Masazır,
Saray, Ceyranbatan...

yazısı səh.4-də

"Dairəvi yolun kənarını qanunsuz
tikililər sürüşdürür" iddiası

yazısı səh.6-də

Qərbin Belarus planı -
Lukaşenko ölkəsini
qoruya biləcəkmi

yazısı səh.13-də

Göbələkdən zəhərlənən
geri dönmür? - iki nəfərin
ölümünün səbəbi

yazısı səh.14-də

Gəncləri ölmə aparan
qulaqdakı "qatil"

yazısı səh.15-də

"8-ci kilometr bazarı"nda
nə baş verir? - reportaj

yazısı səh.12-də

Həkimlərin maaşı hansı
mexanizmlə artırılacaq - rəy

yazısı səh.12-də

Türkiyə və ABŞ müdafiə
nazirləri nədən danışdı -
razılaşma, yoxsa...

yazısı səh.7-də

PARİSDƏN BAKIYA BİR GÜNDƏ İKİ TƏXRİBAT

Zəngilanla sərhəddə yeni erməni fitnəsi; Fransanın
İrəvandakı səfiri Xankəndinə qayıdış üçün bizi "borclu"
çıxarmağa cəhd edir - reaksiyalar

yazısı səh.8-də

Neftlə bağlı pessimist mövqe - qiymət enə bilər

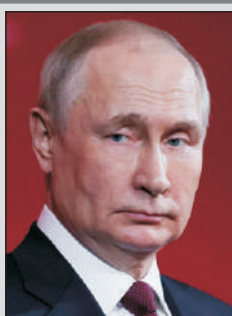
İnvestorlar 2025-ci ildə global enerji balansının pisləşməsi
ilə bağlı proqnozlara diqqət yetirirlər

yazısı səh.10-də

Ceyhun Məmmədov:
"Qarabağ
sakinlərinə həm
evinin qarşısında,
həm də kənarda
torpaqların
verilməsi
nəzərdə tutulub"

yazısı səh.6-də

Putin nüvə
məşqlərinə
başladı - Kreml
başcısı "qırmızı
düymə"ni
basacaqmı...

yazısı səh.9-də

Ərdoğan
Baxçalının
Öcalanla bağlı
təklifini
dəstəklədi

yazısı səh.7-də

Qara kürü istehsalı 50%-ə yaxın artıb

2024-cü ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində Azərbaycanca 617.1 kq nərə balığı kürüsü istehsal edilib.

"APA-Economics" Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir ki, bu göstəricinin həcmi 2023-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ilə müqayisədə 49% və ya 203.1 kq çoxdur. Belə ki, 2023-cü ilin ilk 9 ayı ərzində Azərbaycanda 414 kq nərə balığının kürüsü istehsal edilib.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin yanvar-avqust ayları ərzində Azərbaycandan 553 min 780 ABŞ dolları dəyərində 480 kq nərə balığının kürüsü ixrac edilib. Bu dövrdə qara kürünün 1 kq-nın orta ixrac qiyməti isə 1961 manat təşkil edib.

Xatırladaq ki, bu ilin 8 ayında Azərbaycana Çindən 1 milyon 89.9 min ABŞ dolları dəyərində 3630 kq qara kürü idxal edilib. Bu məhsulun 1 kq-nın orta idxal qiyməti isə 510 manat təşkil edib.

1000-dən çox yazıçı İsrailin nəşriyyat sənayesini boykot edib

"Nobel" və "Pulitzer" mükafatı laureatları da daxil olmaqla, mindən çox yazıçı İsrailin nəşriyyat sənayesinə qarşı tarixin ən böyük mədəni boykotuna qoşulub.

APA xarici mətbuata istinadən xəbər verir ki, yazıçılar İsrailin Fələstinə hücumuna etiraz olaraq bəyanatla çıxış ediblər.

Bəyanatda bildirilib ki, nəşriyyat sənayesinin "21-ci əsrin ən dərin mənəvi, siyasi və mədəni böhranı" ilə necə üzləşdiyi ətraflı şəkildə izah edilib. Fələstin Ədəbiyyat Festivalı, eləcə də "Books Against Genocide" və "Fossil Free Books" kimi digər kampaniya qrupları tərəfindən hazırlanan məktubda Qəzzadakı vəziyyət təfərrüatı ilə əks etdirilib.

Qeyd edilib ki, çox vaxt birbaşa dövlətlə işləyən İsrail mədəniyyət qurumları onilliklər boyu milyonlarla fələstinlinin mülklərindən məhrum edilməsinin və zülmə məruz qalmasının sənəd vasitəsilə ört-basdır edilməsində mühüm rol oynayıb.

Bəyannaməni imzalayanlar arasında "Nobel" mükafatı laureatları Əbdülrəzzaq Qurna, Anni Erno, "Pulitzer" mükafatı laureatı Viet Txan Nquen, Junot Diaz, builki "Buker" mükafatı namizədləri Perkival Everet, Reyçl Kuşner və digər tanınmış müəlliflərin adları var.

"Çek-ap" müayinələr pulsuz ola bilər? - rəsmi açıqlama

"Vətəndaş yalnız tibbi göstəriş, yəni sağlamlıqla bağlı şikayəti olduğu halda, icbari tibbi sığorta hesabına, yəni ödəniş etmədən tibbi müayinədən keçə bilər".

Bunu "Trend"ə açıqlamasında İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin Tibbi xidmətlər və dərman vasitələri departamentinin rəhbəri Nərgiz Ağayeva deyib.

O qeyd edib ki, tibbi göstəriş yoxdursa, icbari tibbi sığorta hər hansı müayinənin ödənişini qarşılamır: "Arayışın alınmasında isə tibbi göstəriş yoxdur. Ona

görə də profilaktik müayinə sayılır və icbari tibbi sığorta təminatına daxil deyil.

Sağlamlıq haqqında arayış üçün təyin olunan 40.12 manatı ödəyən vətəndaş terapevt, cərrah, nevropatoloq, oftalmoloq, otolarinqoloq, dermatoveneroloq, stomatoloq müayinəsinə keçir, flüorografiya, qanın və sidrin ümumi analizini verir. Arayışın qiyməti təyin edilərkən tibbi xidmətlərin maya dəyəri, əhalinin tələbatı, instrumental-laborator müayinə-

lərin həcmi nəzərə alınır".

"Lakin gələcəkdə ola bilsin ki, çek-ap müayinələrini Xidmətlər Zərfinə salağ və ya ilkin səhiyyədə bu müayinələr aparılsın. Bu müayinələrin də nəticəsində artıq sağlamlıq haqqında arayış formalaşacaq. Yəni bunun üzərində işləyirik. Ona görə də hansı çek-ap Xidmətlər Zərfinə salınacaqsın, ondan irəli gələn arayışların da Xidmətlər Zərfinə salınması barədə düşüncəyik", - deyərək əlavə edib.

Turizm zonalarında qadağan olunacaq fəaliyyət növləri müəyyənləşib

Turizm və rekreasiya zonalarının ərazilərində qadağan olunacaq fəaliyyət növləri müəyyənləşib.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "Turizm haqqında" Qanuna dəyişiklikdə əksini tapıb.

Qanuna əsasən, turizm və rekreasiya zonalarının ərazilərində aşağıdakılar qadağan edilib:

- kimya sənayesi, metallurgiya, nüvə energetika-

si ilə bağlı fəaliyyət;

- iri sənaye müəssisələrinin, texnoloji avadanlıq və maşınqayırma sənayesi müəssisələrinin fəaliyyəti;

- tullantıların zərərsizləşdirilməsi, emalı müəssisələrinin fəaliyyəti, habelə bu məqsədlə qurğuların, poliqonların quraşdırılması ilə bağlı fəaliyyət;

- "Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında" qanunun əlavəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət

növləri üzrə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədi (ƏMTQ) tərtib edilmədən və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilmədən həyata keçirilən fəaliyyət, habelə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsinin aparılması tələb olunmayan, lakin dövlət ekoloji ekspertizasının obyektə olan və dövlət ekoloji ekspertizasının müsbət rəyi olmadan həyata keçirilən digər fəaliyyət.

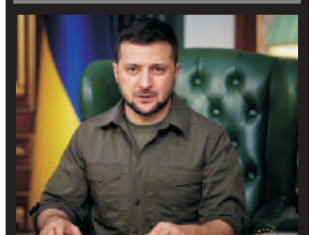

"Hizbullah"ın yeni lideri İsrailə qarşı mübarizəni davam etdirəcəklərini bildirib

Livan "Hizbullah"ının yeni lideri Naim Qasım baş katib kimi ilk müraciətini yayımlayıb.

APA xəbər verir ki, təşkilatın yeni lideri Həsən Nəsrullahın yolundan gedəcəklərini, mübarizəni davam etdirəcəklərini bildirib.

"Buradakı müqavimətimiz İsrailin layihələrini əngəlləyib və biz hələ də buna qadirik. Ən yaxşı müdafiə hücumdur", - Naim Qasım bəyan edib.

Zelenski Ukrayna ordusunun geri çəkilməsinin səbəblərini açıqlayıb

Ukrayna cəbhədə yalnız qoşunlardakı çatışmazlıqlar səbəbindən geri çəkilir.

APA-nın Strana.ua-ya istinadən xəbərinə görə, bunu Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski deyib:

"Mən qoşunların say nisbətində bəzən 8 dəfəyədək fərq olduğu barədə məlumat alıram. O zaman qarşıda iki seçim olur: sağ qalmaq və ya ölmək. Belə olan halda hərbiçilərə geri çəkilməli və həyatlarını xilas etməli olduqları barədə göstəriş verirəm".

O, həmçinin ordunun Rusiya ərazisindəki "Kursk" AES-i ələ keçirmək imkanı olduğu halda buna cəhd etmədiyini bəyan edib: "Biz heç vaxt bunu etmək istəməmişik. Çünki bunu etsəydik, Rusiyaya bənzəyəcəkdik. Məqsədimiz heç də kritik cəhətdən vacib infrastruktur ələ keçirmək olmayıb".

Qeyd edək ki, Ukrayna ordusunun Kursk istiqamətində irəliləməsi eyniadlı AES-in 35 kilometrliyində dayandırılıb.

COP29 ərəfəsində və tədbir dövründə - dünyanın gözü-nün ölkəmizdə olduğu dö-nəmdə Azərbaycana qarşı qərəzli, böhtan dolu hesa-batların, qətnamələrin çoxla-acağı öncədən gözlənilirdi. Proqnozlar özünü doğruldub və anti-Azərbaycan qüvvələr daha intensiv hərəkətə ke-çiblər.

Avroparlament Azərbaycana niyə

hədəfə alıb - COP29 "sürprizi", yoxsa...

Elman Nəsirov: "Avropa dövlətləri düşünsünlər ki, öz oturduqları budağı kəsirlər, çünki..."

Avropa Parlamentinin də məlum qətnaməsi bu qəbildendir.

"Avropa Parlamentində Azərbaycana hədəf alan ya-lan və saxta məlumatlar üzərində qurulan qətnamə qəbul edilib. Milli Məclis anında bu saxta qətnamə-yə qarşı öz münasibətini bil-dirib".

Bunu parlamentin ötən iclasında **spiker Sahibə Qafarova** bildirib: "Biz ölkə-mizə qarşı irəli sürülən cə-fəng iddiaları qətiyyətlə rədd edirik. Hesab edirəm ki, Avropa Parlamenti qəbul etdiyi qətnamə ilə nəinki ö-lkəmizə qərəzli münasibət nümayiş etdirir, həmçinin dövlətimizin ərazi bütövlü-yünə meydan oxuyur. Er-mənistan Respublikası 30 il müddətində torpaqlarımızı işğal altında saxlayıb, bir milyon soydaşımızı qaçqın və məcburi köçkünlüyə məhkum edib, xalqımıza qarşı cinayətlər törədib.

Nədənə o dövrdə bey-

nara qoyaraq ölkəmizə qarşı sanki yürüşə çıxıblar. Milli Məclis siyasi əməkdaşlığa daim sadıqdır, lakin ölkə-mizə qarşı aqressiv ritorikanı qətiyyətlə rədd edir".

Avroparlamentin ardın-ca müxtəlif qurumların qə-rəzli, böhtan dolu açıqlama-larının da gələcəyi istisna edilmir. COP29 hücumunu necə dəf edə bilərik? Hansı addımları atmalıyıq?

Mövzu ilə bağlı **millət vəkili Elman Nəsirov** möv-zu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a danışib. Deputat qeyd edib ki, bu barədə gözləntilər özünü tamamilə doğruldub, proqnozlar təsdiqlənib: "COP29 dünyanın ən nə-həng konfransı, 200-ə ya-xın dövlətinin yekdil rəyi ilə Azərbaycan ev sahibliyi edəcəyi bir tədbirdir. Biz fərqudəyik ki, anti-Azərbaycan dairələr belə fürsət-ləri əldən vermirlər.

Əvvəllər də biz bunu görmüşdük. Belə ki, Birinci Avropa Oyunları, Dördün-

cü İslam Həmrəylik Oyun-ları, eləcə də Avroviziya tədbiri zamanı da oxşar ssenari ilə üz-üzə qalmış-dıq. Lakin budəfəki təzyiq-lərin motivləri bir qədər fərqlidir. Zamanın seçil-məsi baxımından burada

rasının qətnamələrini biz özümüz icra etdik. Bütün bunları 30 il ərzində bizi təzyiq hədəfi kimi seçmiş anti-Azərbaycan dairələr heç bir halda həzm edə bil-mirlər. Onların yuxularına haram qatılıb ki, "Azərbay-

MDB liderlərinin qeyri-rəsmi sammitinin vaxtı açıqlandı

Dekabrın sonunda Sankt-Peterburqda MDB dövlət başçı-larının qeyri-rəsmi sammiti keçiriləcək.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə jurnalistlərə birli-yin baş katibi Sergey Lebedev bildirib.

"Noyabrın 28-də Astanada KTMT dövlət başçıların görüşü, dekabrın sonunda isə MDB dövlət başçıların ənənəvi qeyri-rəsmi görüşü baş tutacaq", - Lebedev deyib.

MDB ölkələrinin liderləri arasında digər beynəlxalq platformalarda təmaslara gəlincə, Lebedev BRICS-in Kazanda keçirilən sammitini xatırladı, burada bir çox ikitərəfli görüşlər, o cümlədən Azərbaycan Prezidenti ilə Ermənistanın baş naziri arasında görüş keçirilib.

Baş katib onu da qeyd edib ki, MDB onun tərkibinə daxil olan bütün dövlətlərin maraqlarına uyğun yaşayır və inkişaf edir. O əlavə edib ki, kollektiv Qərbin apardığı siyasətə baxmayaraq, MDB ölkələrinin iqtisadiyyatı zər-rər görməyib, qarşılıqlı ticarətin həcmi artır.

Bundan əvvəl Rusiya dövlət başçısı Vladimir Putin belə qeyri-rəsmi sammitləri biznes gündəliyinin - regi-onal və beynəlxalq məsələlərin müzakirə olunduğu "dostluq dairəsində" söhbətlər kimi xarakterizə edib.

lərinin bütün dərdlərini təzyiqlər bizə heç bir şey yaddan çıxıb, sanki Avro-panın özü boyda heç prob-lemləri yoxdur. Və yaxud ABŞ unudub ki, onun bu gün 35, 6 trilyon dollarlıq dövlət borcu formalaşib.

Unudub ki, təkcə cari ABŞ-da 435 milyard dollarlıq dövlət borcunun üstünə əlavə gəlib. ABŞ-ın tarixində ilk dəfədir ki, 3 həftə ərzində dövlət borcu bu qədər artmış olsun. Bütün bunlar reallıqdır. Lakin ABŞ və onun himayəsində olan dövlətlər, beynəlxalq, qeyri-hökumət təşkilatları Azərbaycana qarşı təzyiq dili ilə danışırlar".

Elman Nəsirov deyir ki, Azərbaycana qarşı edilən bütün bu qərəzli təzyiqlərin heç bir nəticəsi olmayacaq:

"Çünki Azərbaycan çox ağır sınaqlardan çıxmış dövlət və mil-lətdir. Biz onların gözündə mümkün olmayanı müm-kün etməyi bacarmış dövlət-lik. 21-ci əsrdə heç bir dövlət üzleşdiyi ərazi və suve-renliyinə pozulması problemini həll edə bilməyib. Bu-nu bacarmış yeganə dövlət Azərbaycandır.

Beləliklə, heç bir təzyiq bizi yolumuzdan döndərə bilməz. Azərbaycan güclü dövlətdir və onun güclü li-deri, ordusu, iqtisadiyyatı, səfərbər olunmuş cəmiyyə-ti, vətəndaş həmrəyliyi var. Bu reallıqda Qərbdən gələn

təzyiqlər bizə heç bir şey edə bilməz.

Nəzərsə alsaq ki, Azər-baycan 4 il ərzində Qoşul-mama Hərəkətinə sədrlik, rəhbərlik edib, bu, 120 dövlət deməkdir. Yəni ən azı bu 120 dövlət COP29 tədbirində ən yüksək sə-viyyədə iştirak edəcək, ey-ni zamanda dünyanın ək-sər inkişaf etmiş ölkələri bu tədbirdə olacaq. Qar-daş Türkiyə prezidenti Ər-doğanın fikirləridir ki, "dün-ya "5"dən böyükdür". İndi bu sözü ABŞ-ı nəzərdə tu-tub demək istərdim ki, dünya "50"dən böyükdür, Avropa İttifaqını da nəzər-də tutub demək istərdim ki, dünya "27"dən böyük-dür. Azərbaycana təzyiq edərkən düşünməlidirlər ki, ünvanı səhv salıblar. Azərbaycan bu cür ekspe-riimentlər üçün məkan dey-il. Avropa dövlətləri dü-şünsünlər ki, öz oturduqla-rı ağacın budağını kəsirlər. Çünki Azərbaycan dövləti Avropanın enerji təchiza-tında yeganə alternativ enerji mənbəyidir. Avropa parlamentariləri və onun satılmış hissəsi bu gün Azərbaycana hədəf seçən-də düşünsünlər ki, onların bu davranışı Avropanın strateji maraqlarına ziddir. Görünür ki, onlar region-dakı proseslərə öz cibləri-nin və mədələrinin gözü ilə baxırlar".

❑ **Xatidə GƏRAY,**
"Yeni MİSAVAT"

Bakı-Sumqayıt yolunda hər gün yaşanan dəhşətli tıxacı aradan qaldırmaq, sənişinlərin Sumqayıt, Xırdalan, Masazır, Saray, Ceyranbatan qəsəbələrində normal gedib-gəlməsini təmin etmək üçün dəmir yoluna ümidlər böyükdür.

Xeyli sayda insan tıxac-lardan canını qurtarmaq üçün Sumqayıta qatarla getməyə üstünlük verir.

Ekspertlər təklif edir ki, hazırkı qatar marşrutunu daha səmərəli təşkil etməklə böyük işlər görülməlidir. Bundan həm ADY qazanar, həm dövlət, həm də vətəndaşlar.

Bu məqsədlə Biləcəri-Xırdalan-Sumqayıt marşrutu ilə yanaşı, Biləcəri-Masazır-Saray-Ceyranbatan demiryol marşrutunun çəkilməsi təklif edilir. Bu layihə işlənmə bilərmi?

Yada salmaq ki, sentyabr ayında "20 Yanvar" metros-tansiyasının yaxınlığında fəaliyyət göstərən "bir manatlıq" taksilərin yığıldığı zaman insanlar saatlarla yollarda qalmış, mənzil başına çatmadıqlarına görə şikayət edirdilər.

Nəqliyyat eksperti Ərşad Hüseynova görə, "20 Yanvar" metrostansiyası ətrafında problem nə avtobus zolağıdır, nə də "qanunsuz" sənişindəşimada istifadə edilən taksilər və mikroavtobuslardır. Problem məsələ-

hər in avtovağzal bir-birinə tərəf ən yaxın çıxışda yerləşir. Bu üsulla Bakı-Sumqayıt arasında gedib-gələn hər kəs məcburdur ki, hər iki şəhərin daxili nəqliyyatından da istifadə etsin, özü də bəzən bir neçə avtobus marşrutu və ya metro stansiyası dəyişməklə. Bu isə orta statistik sənişinin bu iki şəhər arasındakı səfər müddətini bəzən iki saata, səfər qiymətini isə iki manata yaxınlaşdırır. Deməli, çox səmərəsiz və insanları qaçırdan bir üsuldur.

Ona görə də Sumqayıtın bir neçə yerindən Bakının bir neçə yerinə (o cümlədən elə həmin "20 Yanvar" stansiyasının yanına) və əksinə ictimai nəqliyyat təşkil edilməlidir. Sənişin axını, infrastruktur araşdırılmaqla müxtəlif tutumlu avtobuslarla marşrutlar yaradılmalıdır.

Maraqlısı odur ki, sovet dövründə və təxminən 15 il bundan əvvəl qədər Sumqayıtın bir neçə yerindən Bakının bir neçə yerinə və əksinə ictimai nəqliyyat var idi. Bunu daha müasir və mədəni şəkildə bərpa etmək lazımdır.

Bakı-Sumqayıt qatarı üçün vacib marşrut - Masazır, Saray, Ceyranbatan...

Ekspert: "Dəmir yolu ilə yanaşı metro xətlərinin də artırılmasına çox böyük ehtiyac var; əgər Xocasənə qədər çəkmişiksə..."

qrafikə uyğun olaraq, gün ərzində Bakı-Xırdalan-Sumqayıt marşrutu üzrə Bakıdan 13, Sumqayıtdan 11 reys, Bakı-Pirşağı-Sumqayıt marşrutu üzrə isə Bakıdan 20, Sumqayıtdan 22 reys təşkil edilib.

"Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin (ADY) Sənişin daşımaları departamentinin rəisi Azər Fərəcov mediaya açıqlamasında deyib ki, yeni tədris ilindən Bakı-Sumqayıt qatarları ilə gündəlik rekord sayda - təqribən 37 min sənişin daşınır: "2024-2025-ci tədris ilinin başlaması ilə əlaqədar sənişindəşimada artan tələba-

lüşüb: "Bakı və Sumqayıt arasında olan qəsəbələr əslində Bakı şəhərinin aqlomerasiyası sayıla bilər. Marşrut məsələlərində, yol infrastrukturunda bunu qəbul etmək mümkündür. Bu səbəbdən də həmin istiqamətə nəqliyyatın intensiv hərəkəti təşkil etmək mümkün ola bilər. Bu məsələyə yenidən baxılmalıdır. İstər avtomobil yolu olsun, istər dəmir yolu olsun, bunlar hamısı konseptual olaraq işlənməli və həyata keçirilməlidir. Çünki uzun illərdir ki, bu vətəndaşlar əziyyət çəkir. Hamıya məlumdur ki, Sumqayıtın qəsəbələrində olan insan-

Azərbaycanda 300-ə yaxın ömürlük məhbus var

1998 -ci ilin fevralında Azərbaycan-
da ölüm hökmü ləğv olunub. 2000-ci ildə qəbul edilən Cına-yət Məcəlləsində güllələnmə
ömürlük həbs cəzası ilə əvəzlənib. Bundan sonra Milli Məclis-in qərarı ilə əvvəllər ölüm hökmü verilən şəxslərin hamısının
cəzası avtomatik şəkildə ömürlük həbsə dəyişdirilib.

Həmçinin 2024-cü ildə bir neçə iş üzrə məhkəmələrdə ömürlük həbs qərarı çıxarılıb. Məsələn, Milli Məclisin deputatı Fazil Musatafaya qarşı sui-qəsd edənə, 20 yaşlı həyat yoldaşı və 9 aylıq körpəsini öldürən şəxsə ömürlük həbs cəzası verilib.

2024-cü ilə bağlı statistik rəqəmlər açıqlanmasa da, əvvəlki illərdə ömürlük həbs edilənlərin sayı məlumdur. Modern.az-ın Dövlət Statistika Komitəsindən əldə etdiyi məlumata görə, 1998-2023-cü illər ərzində 297 nəfər barədə ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası verilib.

Ancaq bu müddət ərzində onlardan bəziləri əfv edilib. Ölüm hökmünün ləğvindən sonra cəzası ömürlük həbsə çevrilənləri və əfv edilənləri nəzərə alsaq, qeyd edə bilərik ki, Azərbaycanda təxminən 300-ə yaxın ömürlük həbs cəzası çəkən var.

Modern.az-a danışan **Azərbaycan Vəkillər Kollegiyasının üzvü Cavanşir Qasımzadə** deyib ki, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzası tarixdə ilk dəfə Roma İmperiyası dövründə tətbiq olunmağa başlayıb:

"Romada ağır cinayət törədən şəxslərə ölüm cəzası və ya ömürboyu icbari əmək cəzası verildirdi. Bu cəza sistemi cinayətkarları cəmiyyətdən təcrid etmək məqsədi daşımaqla hazırkı qanunvericiliklərdə mövcud olan ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzasının əsasını qoymuşdur. Ancaq müasir dünyada istifadə edilən ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzası Avropada XVIII əsrdən etibarən tətbiq edilməyə başlamışdır. Bu dövrdə bir çox ölkə edam cəzasına alternativ olaraq bu cəzanın tətbiqinə keçmişdir. Xüsusilə İngiltərədə ölüm cəzası əvəzinə ömürlük həbs cəzası vermək meyli XIX əsrin sonlarında geniş yayılmışdır".

Vəkilin sözlərinə görə, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzası cəza növlərindən biri kimi Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 42-ci maddəsində öz əksini tapıb.

Həmin məcəllənin 57.1-ci maddəsinə əsasən, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə yalnız sülh və insanlıq əleyhinə, müharibə cinayətləri ilə əlaqədar, şəxsiyyət, ictimai təhlükəsizlik və ictimai qayda və dövlət hakimiyyəti əleyhinə törədilmiş xüsusilə ağır cinayətlərə görə müəyyən edilir".

C.Qasımzadə qeyd edib ki, sözügedən cəza hər kateqoriya cinayət əməlinə görə yox, yalnız törədilən cinayət əməli yuxarıdakı kateqoriya cinayətlərə aid olduqda tətbiq edilir:

"Sülh və insanlıq əleyhinə törədilən cinayətlər isə CM-in 16-cı fəslində, müharibə cinayətləri 17-ci fəslində, şəxsiyyət əleyhinə olan cinayətlər 18-ci fəslində, ictimai təhlükəsizlik və ictimai qayda əleyhinə cinayətlər 19-cu fəslində, dövlət hakimiyyəti əleyhinə törədilmiş cinayətlər isə 20-ci fəslində yer alır. Bir daha qeyd etmək istərdim ki, bu cinayətləri törətmiş şəxslərə o halda ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzası tətbiq edilir ki, törədilən cinayət xüsusilə ağır cinayətlər kateqoriyasına (Cinayət Məcəlləsi ilə qəsdən törədilməsinə görə on iki ildən artıq azadlıqdan məhrum etmə cəzası və ya daha ağır cəza nəzərdə tutulmuş əməllər xüsusilə ağır cinayətlər hesab olunur) aid olsun".

nin həllinə yanaşmalarda ki və baxışlardakı səhvlərdir: "Əvvəllər dəfələrlə qeyd etdiyim kimi, bu iki şəhər arasında təkçə vağzaldan-vağzala sənişindəşimaya yanlış yanaşmadır. Sumqayıtın şəhər kimi tikildiyi ilk illərdən bu iki şəhər vahid aqlomerasiyadır. Deməli, onlara həm də vahid mobillik zonası (məkanı) kimi baxılmalıdır. On minlərlə (bəlkə də yüz mindən çox) insan mütəmadi olaraq hər gün bu iki şəhər arasında gedib-gəlir. Bu, onların "rutin" həyatının axandır. Həmin adamlar bu şəhərlərdən birində yaşayıb, o birində işləyirlər, təhsil alırlar və s. Müasir şəhərdə yaşayan insan gündəlik həyatında mobilliyini təmin etmək üçün iki çox ciddi amili nəzərə alır: səyahətə (gediş-gəlişə) sərf etdiyi vaxt və səyahətin qiyməti (gediş-gəlişə xərcəldiyi pul). Bakı-Sumqayıt arasında vağzaldan-vağzala üsulu ilə təşkil edilən qanuni ictimai nəqliyyatdan istifadə zamanı bu amillərin hər ikisinin ən uğursuz variantı ortaya çıxır. Tərslikdən hər iki şə-

Bu iki şəhər arasında qatarla daşımının da imkanları ciddi yaxşılaşdırılmalıdır.

Bakının şimalındakı qəsəbələrə və Xırdalana gedənlərin isə ən böyük problemi avtobus çatışmazlığı, avtobusların qeyri-dəqiq qrafiklə işləməsi, mövcud avtobusların çoxunun ən aşağı komfortda olmasıdır. Bu problemlər həll edilərsə, həmin qəsəbələrə və Xırdalana gedib-gələnlərin "qanunsuz" deyilən taksilərə və mikroavtobuslara ehtiyacı qalmayacaqdır".

Qeyd edək ki, Abşeron dairəvi dəmir yolu xətti ilə hərəkət edən qatarları yeni tədris ilinin başlaması ilə əlaqədar artacaq sənişin tələbatını təmin etmək məqsədilə 16 sentyabr 2024-cü il tarixindən etibarən yenilənmiş hərəkət cədvəli ilə xidmət göstərir. Yeni hərəkət qrafikinə əsasən, Bakı-Xırdalan-Sumqayıt marşrutu üzrə gedib-gəliş reyslərinin sayı 20-dən 24-ə, Bakı-Pirşağı-Sumqayıt marşrutu üzrə isə 36-dan 42-yə çatdırılıb. Yenilənmiş

tin təmin olunması, sənişinlərin vaxtında və təhlükəsiz mənzil-başına çatdırılması, eləcə də xidmət keyfiyyətinin təmin edilməsi məqsədilə ADY reyslər üzrə mütəmadi reydlər həyata keçirib, bütün vağzal və stansiyalarda təmir və abadlıq işləri aparılıb, bələdçilər, kassir və kassir-nəzarətçilərin təlimləmə qatılması təmin edilib, Abşeron dairəvi dəmir yolu xətti üzrə infrastrukturun sağlamlaşdırılması və hərəkətin təhlükəsizliyinin davamlı təmin edilməsi məqsədilə profilaktik işlər görülmüş, qatarların yeni hərəkət qrafiki tərtib edilib. Fasiləsiz və keyfiyyətli fəaliyyəti təmin etmək məqsədilə qatarlara Bakı lokomotiv deposunda plandankənar baxış keçirilib, aidiyyəti texniki və estetik təmir işləri aparılıb, vağzal və stansiyalarda yanğın təhlükəsizliyi sistemi, elektrik qurğu və cihazlarının yoxlanılması həyata keçirilib, platformalarda yanğın nasosları yoxlanılıb".

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov mövzu ilə bağlı fikirlərini bö-

lann bir hissəsi Bakıda təhsil alırlar, çalışırlar. Ona görə nəqliyyat məsələsi düzəlmirsə, əhalinin rifahına mənfi təsir edir. Düzdür, nəqliyyatın avtobus seqmentində müəyyən işlər görülmüş, qismən də olsa dəmir yolu ilə vətəndaşların hərəkəti, mənzil başına çatması təmin olunub. Amma bu təklifə baxmaq olar".

Eldəniz Cəfərov əlavə edib ki, dəmir yolu ilə yanaşı metro xətlərinin, stansiyaların artırılmasına çox böyük ehtiyac var: "Təqribən 20 il bundan əvvəl metronun inkişaf konsepsiyasında yeni bir xətt təklif olunmuşdu. Bu, Bibiheybətəndən Sumqayıta qədər olan yeni bir metro zolağı idi ki, həmin ərazidən Sumqayıta qədər metro hərəkət etməliydi. Əgər metronu Xocasənə qədər çəkməmişiksə, bundan sonrası da olmalıdır. Xırdalana da metro çəkilməlidir. Sumqayıta da metro çəkilməlidir. Təəssüf ki, bu işdə biz çox ləngimışıq".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Son günlərin ən aktual müzakirə mövzularından biri qonşu Gürcüstanda baş verənlərdir. Məlum olduğu kimi, oktyabrın 26-da keçirilən parlament seçkilərində hakim “Gürcü Arzusu” Partiyası 53,9% səs toplayaraq qalib gəlib. Dörd müxalifət partiyası cəmi 37,78% səs yığa bilib. Onlardan “Dəyişiklik Koalisiyası” 11,04%, “Vahid Milli Hərəkət” 10,16%, “Güclü Gürcüstan” 8,81%, “Qaxariya - Gürcüstan naminə” Partiyası isə 7,77% səs toplayıb.

Müxalifət, o cümlədən Gürcüstan prezidenti nəticələri tanımadıqlarını bəyan etsələr də, ortaya saxtakarlıq olması barədə yetərli protokollar, sənədlər qoya bilmirlər. Buna baxmayaraq, onlar inqilab havasına giriblər. Gürcüstanın eks-prezidenti M.Saakaşvili hər kəsi mübarizəyə çağırır. Müxalifətin etiraz aksiyasına qatılan və nəticələrə qarşı müqavilməyə çağıran Gürcüstan prezidentinin isə başını qara buludlar alıb. Bir müddət öncə ölkənin güc strukturları müxalifətə xəbərdarlıqlar ünvanlamışdı və görünür tədbir görülməsi istiqamətində ilk addımların qərbyönümlü prezidentə qarşı atılmasına qərar verilib. Düzdür, bu çağırış daha çox seçki saxtakarlıqlarının araşdırılması tədbirləri ilə əlaqələndirilir. Paralel şəkildə Gürcüstanda səslerin yenidən sayılacağı barədə də rəsmi açıqlama verilir. İstisna deyil ki, bu, ölkədəki gərginliyin səngidilməsi məqsədi daşıyır, paralel şəkildə inqilab ab-havasına köklənənlərə yerlərini göstərmək niyyətindən qaynaqlanır. Gürcüstanın Baş Prokurorluğu seçki saxtakarlığı iddialarına görə prezident Salome Zurabişvili dindirməyə çağırır. APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, bu barədə qurumun bəyanatında bildirilib. Bildirilib ki, Gürcüstanın Baş Prokurorluğu oktyabrın 30-da Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) müraciəti əsasında prezident, müxalif siyasi partiyalar və yerli müşahidəçilər tərəfindən son parlament seçkilərindən sonra seçki saxtakarlığı iddiaları ilə bağlı araşdırmaya başlayıb. Prokurorluğun məlumatına görə, prezident Salome Zurabişvili oktyabrın 31-də dindiriləcək. “Prokurorluq MSK-nın tələbinə uyğun olaraq, Gürcüstan prezidentinin, ayrı-ayrı siyasi partiyaların və müşahidə missiyalarının nümayəndələrinin qeyd etdiyi faktların araşdırılması üçün bütün zəruri istintaq və prosesual fəaliyyətləri həyata keçirəcək. Saxtakarlıq fəaliyyəti ilə bağlı məlumatı ola biləcək bütün maraqlı tərəflər istintaq çərçivəsində dindiriləcək”, - deyir Prokurorluğun məlumatında deyilir.

Bu kimi addımların müxalifəti qane edəcəyi şübhə doğurur. Əlbəttə, onlara bu fitvanı Qərb verir. Artıq aksiyaların ilk raundu baş tutub və növbəti mərhələdə təxribatlar qaçılmaz ola bilər. Maraqlısı

Qərbin Gürcüstanı qıcanan dişləri - gürcüləri növbəti dəfə tora salmaq cəhdi

Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizə qızışır; ABŞ başda olmaqla, Qərb paytaxtları və təsisatları Gürcüstan qalasını əldən verməmək üçün onu həтта qanlı inqilaba belə təhrik etməyə çalışırlar

STM-in icraçı direktoru: “Hazırda ölkədə inqilabi şərait yoxdur, amma bu şəraiti yetişdirmək istəyən həm xarici, həm daxili qüvvələr də o qədər zəif deyil”
Politoloq: ““Gürcü Arzusu” Partiyasının rusyönümlü olması ilə bağlı Qərb və onların agentura şəbəkəsi tərəfindən qəsdən uydurulmuş təbliğat var”

odur ki, Bayden administrasiyası ilə yanaşı, prezidentliyə namizəd Donald Trampın da Gürcüstanı dair siyasəti ciddi fərqlənir. O, müzakirələr üçün nümayəndəsini Tiflisə də göndərib.

Görünən budur ki, Qərb Cənubi Qafqaz regionunda Gürcüstanı itirməmək üçün hər yola əl ata bilər. Qafqaz uğrunda iki qütb arasında mübarizənin qızışdığı da göz önündədir. Yeri gəlmişkən, sırada Ermənistanın olduğunu da unutmamalıyıq. Bundan əvvəl Gürcüstan parlamentinin Qərb layihələrindən imtina etməsinin qarşılığında bu ölkəyə qarşı sanksiya təhdidlərinin işə salınması da konkret plandan xəbər verir. ABŞ başda olmaqla, Qərb Gürcüstan qalasını əldən vermək istəmir və faktiki olaraq ona dişlərini möhkəm qıcayır. Bəzi müşahidəçilər hesab edir ki, ABŞ başda olmaqla, Qərb paytaxtları və təsisatları Gürcüstan qalasını əldən verməmək üçün onu nəinki “məxməri”, həтта həтта qanlı inqilaba belə, təhrik etməyə çalışırlar. Bəs gürcülər növbəti dəfə tora düşəcəkmiz? Yoxsa inqilab sənədlərinə qarşı olacaqlar?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, Gürcüstan uzun illər Qərbin Cənubi Qafqazda əsas dayacağı, strateji müttəfiqi olub: “Gürcüstan 20 ildən artıqdır ki, Avropaya inteqrasiya yolu tutub və Rusiya ilə münasibətlərini tamamilə pozub. 2008-ci ildən sonra isə ümumiyyətlə, diplomatik münasibətlərə belə xitam verib. Gürcüstan NATO və Avropa İttifaqına üzv olmaq istiqamətində də xeyli prosedurlar keçib, Avropa İttifaqına üzv olmaq üçün əhəmiyyətli addımlar atıb. Gürcüstan vətəndaşları üçün vizasız gediş-gəliş rejimi mövcuddur. Bu illər ərzində Gürcüstan Avropa İttifaqı ölkələrindən və ABŞ-dən xeyli siyasi və maddi dəstək alıb”.

S.Məmmədov vurğuladı ki, Gürcüstanın Saakaşvili-dən sonrakı hakimiyyəti də bu xətti davam etdirib: “Bu gün də Gürcüstan hakimiyyəti Avropaya inteqrasiya planından imtina etməyib. Sadəcə, Brüssel, ümumiyyətlə, Qərbin şərtləri çox kəskin. Qərbin, o cümlədən Avropa

İttifaqının siyasətini müəyyən edən əsas dövlətlər onun üzvü olan və ya üzv olmağa həsr olunan dövlətlərə qarşı qoyduğu tələblərdən kənara çıxanları bağışlamır. Gürcüstan hakimiyyəti yalnız iki qanun qəbul edib və bunu Brüsselə razılaşdırmayıb. Ona görə də bu ölkəyə qarşı total basqı başlayıb”.

Ekspert bildirdi ki, Gürcüstanda Qərbdən bəhrələnən böyük və fəal bir qüvvə mövcuddur: “Bunlar QHT-lər, siyasi partiyalar, həmkarlar ittifaqları, həтта biznes qurumlarıdır. Həтта Gürcüstanın fəaliyyətə olan prezidenti də ifrat Qərb mövqelidir. Gürcüstanı parlament respublikasıdır və bu baxımdan real hakimiyyət baş nazirə məxsusdur”. **S.Məmmədov qeyd etdi ki, hakim partiya olan “Gürcü Arzusu” hazırda müstəqil siyasət aparır:** “Özünün milli maraqlarını, milli dəyərlərini qorumaq üçün müəyyən addımlar atır və bu, artıq Qərbin xoşuna gəlmir. Problem budur. Təsəvvür edin ki, bu seçkilərdə 1% üstünlüklə müxalifət qalib gəlsəydi, Qərbin ritorikası tam başqa

olardı, necə ki, Moldovaya münasibətdə tam fərqli mövqe tutuldu. Hazırda Gürcüstanda hakim partiya səs çoxluğu qazansa da, konstitutsion çoxluğu əldə edə bilməyib. Müxalifət partiyaları parlament boykot edir. Bu, o deməkdir ki, Gürcüstan parlamenti birpartiyalı parlament olmaqla yanaşı, həmçinin konstitutsiya qanunları qəbul etmək, prezidentə impiçment tətbiq etmək və sair bir sıra məsələlərdə səlahiyyətli olmayacaq”. **Bununla belə, siyasi ekspert qeyd etdi ki, müxalifətlə dialoq alınmasa, problemlər qaçılmazdır:** “Qərb Gürcüstanda seçkilərin legitimliyini tanımaq istəmir, baxmayaraq ki, ATƏT DTİHB seçkilərin rəqabətli mühitə keçdiyini, pozuntuların nəticələrə təsir etmədiyini bildirib. Həmçinin Gürcüstanda olan qərbyönümlü qüvvələr sakit oturmaq niyyətində deyil. Qərb o qüvvələri maliyyələşdirməkdə davam edəcək və bu da ondan xəbər verir ki, Gürcüstanda tam sabilliyi hələ xeyli müddət təmin etmək çətin olacaq. Hazırda ölkədə inqilabi şərait yoxdur, amma bu

şəraiti yetişdirmək istəyən həm xarici həm daxili qüvvələr də o qədər zəif deyil”.

Politoloq Tural İsmayilov xatırladı ki, Gürcüstan son illərə qədər Qərb neoimperialistlərinin əsas plattsdarm mərkəzlərindən biri idi: “Məhz Gürcüstanda müstəqil idarəetmə ilə bağlı çox ciddi problemlər yaşanır. Əsasən, müxtəlif qüvvələr tərəfindən Gürcüstan Cənubi Qafqazdakı maliyyə oyunlarının mərkəzi halına gətirilməyə çalışılırdı. Gürcüstanda qəbul edilən “Xarici agentlər haqqında” qanun layihəsi bu qəbildən çox maraqlı və çox önəmli təşəbbüs oldu. İndiki hökumət beynəlxalq imperialist qüvvələrin və güc mərkəzlərinin Cənubi Qafqaza sıçramağa çalışmaq cəhdlərinin qarşısını alacaq”. T.İsmayilovun fikrincə, digər bir tərəfdən, “Gürcü Arzusu” Partiyasının rusyönümlü olması ilə bağlı Qərb və onların agentura şəbəkəsi tərəfindən qəsdən uydurulmuş təbliğat var: ““Gürcü Arzusu” rusiyayönümlü deyil. “Gürcü Arzusu” Partiyası bəyan edib ki, onların əsas məqsədi daha güclü bir Gürcüstan dövləti və daha firavan, rifah səviyyəsində yaşayan bir gürcü xalqı görməkdir. Bundan əvvəl də Qərb Gürcüstanı qarşıdaraq özünün çirkin niyyətlərini həyata keçirməyə çalışırdı. Amma “Xarici agentlər haqqında” qanun layihəsinin qəbulundan sonra da seçkilərdə Qərbin və sorosçuların dəstəklədiyi siyasi qüvvələrin qələbə qazana bilməməsi Qərbi daha da aqressivləşdirəcək. Bu qüvvələr Gürcüstan daxilində müxtəlif etirazlar, aksiyalar və sair faktorlardan istifadə etməyə çalışacaqlar. Gürcüstanda vətəndaş qarşıdurması yaradıb ölkə daxilində insanlar arasında toqquşmalarda maraqlı olan xarici qüvvələr, əlbəttə ki, çoxdur. Bununla bağlı Gürcüstanın güc strukturları da dəfələrlə məlumat yayıb. Amma mən hesab edirəm ki, Gürcüstan hakimiyyətinin yekdilliyi, bir çox məsələlərdə ardıcıl və prinsipial mövqeyi bu cəhdlərin qarşısını da uğurla alacaq”.

□ **Elsad PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

İşğaldan azad edilmiş rayonlarımıza qayıdan keçmiş məcburi köçkünlərin məşğuliyyəti məsələsi dövlətin diqqət mərkəzində olan məsələlərdən biridir. Xüsusən onların heyvandarlıq və əkinlə məşğul olması nəzərdə tutulur. Ancaq hələlik bu proses başlamayıb. Bununla bağlı iki gün öncə Milli Məclisdə də danışılıb.

“Xocalıya köçən ailələrə 1 metr torpaq da icarəyə verilmir. Qarabağda torpaq icarəyə verilənlər arasında bir qarabağlı belə yoxdur. Adam var Xocalıda nar bağını icarəyə götürüb. Ora niyə Xocalıdan olana verilməyib? Belə problemlər var. Bununla ciddi məşğul olmaq lazımdır. Bu torpaqlar yerli camaata icarəyə verilmir”. Bunu Milli Məclisin 29 oktyabrda keçirilən iclasında deputat Aqil Abbas “Torpaq icarəsi haqqında” Qanuna dəyişiklik edilməsi barədə məsələnin müzakirəsi zamanı deyib.

Deputat bildirib ki, Qarabağa köçənlərə heyvan saxlamağa 1 metr də torpaq verilmir: “Torpaqlar kiminsə monopoliyası üçün işğaldan azad edilməyib. Ali Baş Komandan torpağı işğaldan azad etdi. Köçənlərə bu torpağı verin de! Camaat deyir ki, Füzulinin icra başçısı azad olunmuş ərazilərdəki torpaqları satır. Halbuki onu heç o torpağa buraxmırlar, nətərsatır? Böyük tikinti quruculuq işləri gedir, adamın ürəyi açıılır. Amma torpaqlar yerli camaata icarəyə verilmir”.

Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli isə bildirib ki, bu qanun layihəsi işğaldan azad edilmiş ərazilərə köçən insanlar üçün torpaq icarəsində yeni mütləqqi şərait yaradır.

Qeyd edək ki, “Torpaq icarəsi haqqında” Qanuna

təklif olunan dəyişiklikdə azad olunmuş ərazilərdə torpaqların güzəştli şərtlərlə icarəyə verilməsi əksini tapıb.

Bəs qanun nə zaman tətbiq ediləcək? Sakinlər nə zaman əkin və maldarlıq üçün torpaq sahələrinə sahibləne biləcəklər? Yerli əhali içərisində torpaq sahələri götürüb böyük təsərrüfatlar qurmaq istəyənlər yetərinə varmı?

120 sayılı Cəbrayıl-Qubadlı seçki dairəsindən deputat Ceyhun Məmmədov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Milli Məclisdə qəbul olunan qanun layihəsinin də əsas məramı və məqsədi sakinlərin torpaq icarəyə götürməsi prosesinin tənzimlənməsi və sürətləndirilməsi, prosedurların müəyyən edilməsidir: “Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən qısa müddət sonra torpaqlarımız işğal olundu və işğal səbəbi ilə həmin torpaqlarda özəlləşdirmənin həyata keçirilməsi, torpaqların icarəyə verilməsi ilə bağlı hüquqi normativ sənədlər qəbul edilməmişdi. Torpaqlarımız azad edildikdən sonra təbii ki, bu məsələ ilə

bağlı hüquqi normativ aktların qəbulu zərurəti meydana gəlib. İndi hüquqi normativ sənədlər hazırlanır. Bu sənədlərə uyğun da prosedurlar həyata keçiriləcək. Yeni söhbət artıq bu torpaqların güzəştli şərtlərlə icarəyə verilməsindən gedir. Yaxın müddətdə bu tətbiq olunacaq. İnsanlara şərait yaradılacaq ki, onlar bu torpaqlara sahiblənsinlər. Eyni zamanda şübhəsiz ki, yerli əhaliyə də torpağın ve-

Sakinlər Qarabağda torpaqları nə zaman icarəyə götürə biləcək - açıqlama

Deputat Ceyhun Məmmədov: “Həm evinin qarşısında, həm də kənar ərazilərdə torpaqların əhaliyə verilməsi nəzərdə tutulub”

Deputat Arzuxan Əlizadə: “Ümid edirəm və əminəm ki, prosesi sürətləndirmək imkanı olacaq, vətəndaşlarımızın haqlı narahatlıqları geridə qalacaq və istəkləri təmin olunacaq”

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədr müavini, Regional məsələlər komitəsinin üzvü **Arzuxan Əlizadə bildirdi ki, “Torpaq icarəsi haqqında” Qanuna dəyişikliklər mövzusu və bundan irəli gələn məsələlər cəmiyyətdə öz aktuallığını saxlamaqdadır, cəmiyyətdə bununla bağlı davamlı müzakirələr var:** “Xüsusilə də işğaldan azad edilən

ərazilərdən o dövrlərdə qovulmuş məcburi köçkünlük həyatı yaşayan insanların tezliklə öz torpaqlarına geri qayıdaraq məskunlaşdırılması arzuları başadüşümlüdür. Eyni zamanda məsələyə obyektiv olaraq yanaşsaq görürük ki, həmin ərazilər hələ də minalardan tam olaraq təmizlənməyib, onda məskunlaşmanın heç də qısa müddətdə həyata keçirilməsinin asan olmadığı qə-

naətinə gəlmək olar. İstənilən halda minalardan təmizlənmiş ərazilərə sakinlərin maksimum sürətli köçürülməsi, onlara torpaq paylarının verilməsi və qanunda da nəzərdə tutulduğu kimi torpaqların icarəyə verilməsi prosesi aparılmalıdır. Mən o fikirlə tamamilə razıyam ki, ilk növbədə torpaqların güzəştli şərtlərlə icarəyə verilməsi məsələsində həmin torpaqlardan zamanında qovulmuş vətəndaşlara ilkin olaraq təklif olunmalıdır. Güzəştli şərtlərlə torpaq icarəyə verilməsi məsələsi ilkin olaraq onlara təklif edilməlidir. Müəyyən addımlar atılmalıdır ki, tezliklə qanunun icra edilməsinə şəhidlik ələyə bilək. Qanunvericiliyə lazım olan dəyişikliklər edilib. Ümid edirəm və əminəm ki, prosesi sürətləndirmək imkanı olacaq. Vətəndaşlarımızın haqlı narahatlıqları geridə qalacaq və istəkləri təmin olunacaq”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Dairəvi yolun kənarını qanunsuz tikililər sürüşdürür? - açıqlama

Ekspert: “Təbii fəlakətlər, fəvqəladə hadisələrə qarşı fəaliyyət planı olmalıdır”

Bakı Kənar Dairəvi avtomobil yolunun sol tərəfindəki yamada ciddi təhlükə davam edir. Dövlət qurumları təhlükənin aradan qaldırılması üçün çalışsalar da, məsələ həllini tapmayıb.

Sözügedən yolda - Badamdar qəsəbəsi ərazisində, Bakı Kənar Dairəvi avtomobil yolunun sol tərəfindəki yamacın yuxarı hissəsində mövcud

Geoloji Kəşfiyyat Agentliyinin idarə heyəti-

nin sədri Əli Əliyevin sözlərinə görə, bu, sürüşmə prosesi olmasa da, ekzo-gen-geoloji prosesin bir növüdür: “Hazırda aidiyyəti qurumlar tərəfindən qırılan sükur kütləsinin götürülməsi istiqamətində müvafiq tədbirlər görülür”.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin inspektoru, polis leytenantı Elvin Hacıyev açıqlamasında bildirib: “Bakı Kənar Dairəvi avtomobil yolunun 6-cı kilometrində sol tərəfində baş verən sürüşmə nəticəsində xəsarətlə nəticələnə biləcək hər hansı hadisə baş verməyib. Sözügedən ərazidə hazırda tam şəkildə təhlükəsizlik tədbirləri görüldü. Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin Ekoloji Nəzarət üzrə YPX Böliyyənin əməkdaşları və eləcə də aidiyyəti qurumların əməkdaşları ilə birlikdə ərazidə lazımi tədbirləri görürlər. Həmin istiqamətdə sürücülərin təhlükəsizliyi tam şəkildə təmin edilib və qabaqlayıcı tədbirlər görüldü”.

Ötən gün Fəvqəladə Hallar Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi və Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin (AAYDA) mətbuat xidmətləri birgə məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Bakı şəhəri, Səbayel rayonu, Badamdar

qəsəbəsi ərazisində qaya parçalarının Bakı Kənar Dairəvi yoluna doğru uçqun təhlükəsinin aradan qaldırılması üçün aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi davam etdirilir.

Bununla əlaqədar olaraq avtonəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz hərəkətinin təmin edilməsi məqsədilə gün ərzində Bakı Kənar Dairəvi yolunda avtomobillərin hərəkəti fasilələrlə məhdudlaşdırıla bilər.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, sürücülərdən göstərilən məsələyə anlayışla yanaşılması və müvəqqəti tətbiq edilən məhdudiyyətlərlə əlaqədar alternativ yollardan istifadə edilməsi xahiş olunur.

Bakı şəhəri, Səbayel rayonu, Badamdar qəsəbəsi ərazisində qaya parçalarının Bakı Kənar Dairəvi yoluna doğru uçqun təhlükəsinin aradan qaldırılması yolda uzun tıxaca səbəb olub.

Bir çox ekspertlər isə bildirir ki, həmin parça oradan götürülsə belə, yağıntılar olan kimi sürüşmə davam edəcək. Çünki ərazidən çəkilən foto-lardan da görünür ki, həmin yamacın yuxarı hissəsində xeyli tikili var. Onların qanunsuz inşa edildiyi bildirilir. Bir

neçə dəfə mətbuatda bu tikililərin gələcəkdə fəlakətli hadisələrə səbəb olacağı da bildirilib. Bəs indiki durumda nə edilməlidir?

Təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert Elmar Nuraliyev “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, torpaq sürüşməsi təbii mənşəli təbii hadisədir. Ekspert sürüşmə təhlükəsi olan ərazilərə daim nəzarət etməyin əhəmiyyətini vurğuladı: “Nəinki torpaq sürüşməsi, hər bir yerləşmə zamanı ərazinin coğrafi quruluşu nəzərə alınmalı, təbii fəlakətlər, fəvqəladə hadisələrə qarşı fəaliyyət planı olmalıdır. Öncədən təhlükəsizlik tədbirlərinin görülməsi daxil, torpaq sürüşməsi ehtimalı varsa, müvafiq bərkidilmə, mühafizə sədlərinin tikilməsi, məlumatlandırıcı, xəbərdaredici lövhələrin quraşdırılması və s. tədbirlər görülməlidir. Ərazidəki tikililərə gəlməyə, istər sürüşmə zonasında olsun, istərsə də digər ərazilərdə, tikinti prosesi tikinti normativ qaydalarına uyğun olaraq layihələndirilənək həyata keçirilməlidir. Belə olan halda, təhlükəli ərazidə yaşayan əhalinin özünün həyat və sağlamlığı üçün risk ehtimalı azalır”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Türkiyə və ABŞ müdafiə nazirləri nədən danışdı - razılaşma, yoxsa...

İki NATO ölkəsinin təmasları sürətlənib; XİN rəhbərlərinin ardınca Pentaqon rəhbəri ilə türk həmkarı Yaxın Şərqi və Ukraynanı müzakirə edib - təhlil

Israil-İran qarşıdurması fonunda ABŞ-ın Türkiyəyə əşhedü ehtiyacı artıb. Çünki Türkiyə Yaxın Şərqdəki münəfişlərdə gərginliyin azaldılmasında mühüm rol oynaya bilər. Ümumiyyətlə, qardaş dövlətin İsrail və müsəlman dövlətləri arasındakı konfliktlərdə siyasəti dünya ictimaiyyətinə bəllidir. Ancaq indi vəziyyət kifayət qədər mürəkkəbləşib və paralel olaraq Qərbin Türkiyə ilə dil tapması da aktuallaşıb. Belə kritik şəraitdə Türkiyə milli müdafiə naziri Yaşar Güllər ABŞ-ın müdafiə naziri Lloyd Ostin arasında telefon danışığı olub. Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyinin yaydığı məlumatda deyilir ki, ikitərəfli və regional müdafiə və təhlükəsizlik məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Pentaqon rəhbəri ilə türk həmkarı xüsusən nədən danışılar və nələri razılaşdırıblar? - Sual-lar açıqdır.

Tərəflər oktyabrın 17-də Brüsseldə də görüşmüşdülər. Güllər və Ostin NATO müdafiə nazirlərinin Belçikada keçirilən növbəti iclası çərçivəsində bir araya gəlmişdilər. Oktyabrın 24-də isə dövlət katibi Entoni Blinken Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanla telefonla danışdı. Nazirlər Yaxın Şərqdə aktual problemləri və Cənubi Qafqazda möhkəm sülhə nail olunması məsələlərini müzakirə edib. Blinken Qəzzada müharibəyə son qoymağın və girovları evlərinə qaytarmağın vaxtı olduğunu bir daha qeyd edib. Onlar həmçinin

Cənubi Qafqazda bütün regiona fayda verəcək qarşılıqlı əlaqənin artırılması ilə ədalətli və davamlı sülhə nail olmağın vacibliyini müzakirə ediblər. Bir sözlə, iki NATO dövləti arasında təmaslar sürətlənib. Həm diplomatlar, həm generallar səviyyəsində Yaxın Şərqi qan gölünə çevrilməsi intensiv şəkildə müzakirə edilir. Müttəfiq ölkələrin Qəzza zolağında və Livan-da baş verənlərə münasibəti fərqlənir.

ABŞ İsraili hərtərəfli dəstəkləyir, sadəcə, Qəzzada mülki əhalini bombardman etməməyə çağırır. Lakin NATO ölkəsi Türkiyə HƏMAS-ı siyasi partiya hesab edir və terrorçu təşkilat saymır, Fələstin xalqının mübarizə hərəkatı kimi qiymətləndirir. Eynilə Livanda mənzil-lənmiş "Hizbullah" a da Ankaranın mövqeyi loyaldır. Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğan bəyan edib ki, Yaxın Şərq böhranının həlli yalnız paytaxtı Şərqi Qüds olan müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılmasından sonra mümkündür. Ərdoğan BMT qətnamələrinə istinad edir və yeri gəlmişkən, rəsmi Bakı da bu qərarı dəstəkləyir. Lakin bölgə-

də hərbi vəziyyət davam edir və İsrail HƏMAS və "Hizbullah"ı demilitarizasiya etməyi qarşısına məqsəd qoyub. Amma buna tam müvəffəq olmaq çətindir. Pentaqon rəhbəri ilə Güllərin müzakirəsində bu məsələnin türk general tərəfindən diqqətə çatdırılması istisna deyil.

Analitiklər müdafiə nazirlərinin Ukrayna münəfişlərini də müzakirə etdiklərini proqnozlaşdırırlar. Bu böhranda da yenə iki NATO ölkəsinin baxışları fərqlənir. Vaşinqton Kiyevi silahlandırır, di gəl, Qərbin uzaq-menzilli raketləri ilə Rusiyanın dərinliklərinə zərbə endirməyə də icazə vermir ki, işğala son qoymağa köklü nəticə əldə edilsin, bu da hazırda sürünən bir müharibəyə gətirib çıxarıb. Ankara isə tərəfləri İstanbul razılaşmasına qayıtmağa çağırır və təbii ki, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir, Krım da daxil olmaqla. Bununla yanaşı, Ərdoğanın ritorikasında bu gedişlə Qərbin Rusiya üzərində əzici üstünlüklə qələbə qazanmaq niqbinliyi yoxdur.

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat" a qeyd etdi ki, müdafiə nazirlərinin danışığı haqda məhdud informasiya ve-

rildi. Onun sözlərinə görə, telefon görüşündə tərəflərin Türkiyənin "F-35" proqramına qayıtması imkanlarının müzakirəsi istisna deyil: "Az əvvəl də ABŞ-la Türkiyə arasında "S-300" və "S-400" danışığı olmuşdu. Ağ Evdən bildirilmişdi ki, bu raketlərin istifadəsi Türkiyə üçün uyğun deyil və Ankara "F-35" proqramına qayıtmalıdır. Zənnimcə, ilk növbədə bu mövzu prioritet olub. Ümumən, Bayden dövründə ABŞ-Türkiyə münasibətləri rəvan olmayıb. Xüsusən də qondarma soyqırımı ilə bağlı Baydenin mövqeyi Ərdoğanı narazı salıb. Həmçinin Rusiya-Türkiyə əlaqələrinin inkişafı Vaşinqtonu qane etməyib. Bununla belə, Blinken səviyyəsində aranı düzəltməyə cəhd ediblər".

Q.Hüseynli vurğuladı ki, müdafiə nazirlərinin müzakirə etdiyi digər mövzular isə böyük ehtimalla Yaxın Şərq, Ukrayna böhranları, Cənubi Qafqaz, Suriya məsələləri olub: "Əlbəttə ki, ilk növbədə iki dövlət arasında fikir ayrılığı yaradan səbəbləri danışılar, sonra regional münəfişlərə keçid ediblər. Noyabr seçkilərindən sonra ABŞ-ın yeni administrasiyasının Türkiyə ilə münasibətlərinin necə olacağı da maraq doğurur. Harris qalib gələcəksə, Bayden kursu davam etdiriləcək, Tramp isə Ankara və Moskva arasında bir "orta qızıl" tapmağa çalışacaq. ABŞ onu da anlayır ki, Türkiyə hərbi sənaye kompleksində misilsiz uğurlar əldə edir, inkişafdadır və müttəfiq ölkədən uzaqlaşma ona heç nə qazandıra bilməz. Türkiyəni Birləşmiş Ştatlarla məsafə saxlamağa vadar edən "F-35"lər məsələsi oldu. Burada qardaş ölkənin

Ərdoğan Baxçalının Öcalanla bağlı təklifini dəstəklədi

"Bu cümhuriyyət türkün də, əlbəttə ki, kürdün də cümhuriyyətidir"

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan MHP lideri Dövlət Baxçalının PKK terror təşkilatının həbsdəki lideri Abdullah Öcalanın parlamente gələrək PKK-nın buraxılmasını elan etməsinə dair təklifinə münasibət bildirib.

APA xəbər verir ki, partiyasının iclasında çıxış edən Türkiyə dövlət başçısı Dövlət Baxçalının təklifini dəstəkləyib, bunu "tarixi fürsət" kimi dəyərləndirib.

"Dövlət bəy cəsarətli çıxışları ilə daima tarixə istiqamət verən bir liderdir", - Ərdoğan qeyd edib.

Türkiyə prezidentinin sözlərinə görə, Cümhuriyyət hər hansı bir şəxsin, zümərənin, kütlənin, məzhəbin, etnik qrupun cümhuriyyəti deyil: "Bu cümhuriyyət türkün də, əlbəttə ki, kürdün də cümhuriyyətidir".

Qeyd edək ki, Abdullah Öcalan 1999-cu ildə həbs edilib və terrorçuluq fəaliyyətinə görə ölüm cəzasına məhkum edilib. Bu hökm daha sonradan ömürlük həbs cəzası ilə əvəz olunub. Öcalan həbs cəzasını İmralı adasında təkadamlıq kamerada çəkir.

Slovakiyanın baş nazirindən sensasion açıqlama - növbəti sui-qəsd cəhdi...

Slovakiyanın baş naziri Robert Fiko yaxın həftələrdə və ya aylarda ona qarşı növbəti hücumun baş verə biləcəyindən ehtiyat edir.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə o, "Rossiya-1" telekanalının "60 dəqiqə" proqramına müsahibəsində bildirib: "Qarşıdakı həftələrdə və ya aylarda oxşar hücumun baş verə biləcəyindən qorxuram. Amma bizi qorxutmaq olmaz".

Slovak siyasətçi qeyd edib ki, Avropada çoxları onun nisbətən yaxşı vəziyyətdə real siyasi həyata qayıtmasından məyus olurlar.

Onun sözlərinə görə, Slovakiyada həyəcanlı atmosfer formalaşıb: "Muxalifət bizi mafiya, qatil və Putinin agentləri kimi qələmə vermək üçün vəziyyəti şişirdir.

Mən inanıram və əminəm ki, tezliklə sağlam düşüncə qalib gələcək. Biz bu gün Ukraynada baş verən hərbi münəfişlərə başqa cür baxacağıq. Bilirsiniz ki, bu münəfişlərlə bağlı fikri olanlardan biri də mənəm".

■ İqbal RZAYEV, Musavat.com

günahı yoxdur. Ancaq düşünürəm ki, nə qədər olsa belə, iki NATO dövləti arasında münasibətlər pozula bilməz. Qarşılıqlı ehtiyac

var və Türkiyə ABŞ üçün Qafqazda xüsusi əhəmiyyətə malikdir".

■ Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"

Atlas parçalı şorba

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Bedava yaşıyoruz, dostlar, bedava.
Hava bedava, bulut bedava.
Dere tepe bedava,
yağmur çamur bedava.
Bedava yaşıyoruz, dostlar, bedava"
(Orhan Veli Kanık)

Sanlı deputatlarımız xalqın taleyini düşünməkdən əldən düşmüşlər. Bugünlərdə daha bir təzə qanun düzəldildi, aranın minimum qiyməti müəyyənləşdirildi. Artıq spirtli içkini ucuz satmaq qadağan ediləcəkdir. Nəyə görə? Çünki ucuz aranın çoxu zəhərli olmuş. Millət içib qırılırmış.

Haşiyə çıxaraq qeyd edim ki, çox zaman belə qərarlar xalqa gec çatır. Deputatı seçməklə deyil ki? Gərək onun səviyyəsinə də uyğun olasan! Məsələn, bir zamanlar qanun çıxmışdı, meşədən özbaşına böyürtkən, göbələk, quşarmudu, dəvədabanı, ayıpəncəsi, dələ qığı və sairə orqanik məhsulları yığmaq qadağan edilmişdi. O zaman xalq bu müdrik qərarı alqışlamaq yerinə nə etdi? Orda-burda, internetdə, tik-tokda, çayxana və taksilərdə zırldaşdılar. Muxalifət hətta "Əlinizi meşədən çəkin!", "İmkan verin kolluğa gireli!" kimi şüarlarla mitinq və piketlər, yürüş və festivallar keçirmək qərarı qəbul etmişdi. Guya meşə xalqın sərvətidir, orada nə bitirsə yemək olar. Buyur. İki gün qabaq meşədən göbələk yığıb yeyən iki qadın öldü. Bizə bu lazımdır mı? Belə ölümlərin günahı muxalifətin üzərindədir. İndi aranın qiymətinin qalxması müsbət təsir göstərəcəkdir. Elə deputatlardan biri çıxışında bunu vurğulamışdır: "Ucuz ətin şorbası olmaz". Nə qədər haqlı mövqedir! Düzdür, hazırda nə ucuz, nə baha ət tapırıq, ölkəmiz illik, adambaşına ət istehlakına görə Uqanda səviyyəsindədir, lakin bunun günahı bizim hökumətdə deyil. Hindistanın günahıdır. Orada çox camış yetişdirlsələr ətimiz bol olar. Hindistan isə məlum məsələdir, Ermənistanla qardaşıqdır. Ondan da başqa, hamısı kino çəkib, mahnı oxuyur, camışları cəngəllikdən çıxan pələng aparır. Yəni Tamerlan müəllim orada səfirimiz işləyəndə vəziyyət yaxşı idi, nədənsə Latviyaya göndərdik.

Təbii ki, aranın qiyməti qalxacaqsa, deputatlarımızın maaşı da artmalıdır. Ona görə yox ki, Məclisdə yeyib-içmək verilir. Yox. Sadəcə, bizim qanunlara görə istənilən qiymət artımı zamanı deputatların maaşı artmalıdır. Bu, qanunla belədir, nə etmək olar. Məcburi haldır. Məsələn, 35 nəfər deputat vardır, həm maaş, həm pensiya alırlar, ayda 11 min manat pul ələyir. Əgər araq bahalaşsa, seçiciləri ziyyət edəndə hərəsinə 100 qram almalı olsan, xeyli vəsait lazımdır. Təklif edirəm heç olmazsa aylıq gəliri 15 minə qaldıra. Xalq kefindən içmir ki? Bir dərdimiz vardır. Şəxsən mən Hondurasdakı vəziyyətdən narahatam.

Başqa idarələr də, hərəsi gücü çatdı qədər xalqın qayğısına qalır. Məsələn, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi dövrələri bağlı yeni texniki-hüquqi akt hazırlamışdır. Həmin sənəddə dövrənin hansı ətdən düzəldilməsi, içindəki mayonez, aspazın saqqalının uzunluğu, bıçağın itiliyi, qazın istiliyi və sairə bütün göstəricilər qanuni həllini tapacaqdır.

Sözgəlişi, bəlkə hörmətli oxucular bilmir, bizdə hətta keşnişin dəstəsi üzrə də hüquqi akt vardır. Standartın nömrəsini də yazıram: AZS 168:2024. Burada göyörtini əkmək, yığmaq, yumaq, qurutmaq, gövşəmək və sairə kimi bütün hallar nəzərdə tutulmuşdur.

Qanunsuz heç bir işimiz yoxdur, Allaha şükür. Yeganə bələdiyyə qanunsuz idi, onu da, inşallah, ləğv edəcəyik.

Hərçənd bəzi insanlar narahatdır, deyir dövrənin qiyməti nəticədə qalxacaqdır. Hətta ola bilsin dövrəni ətdən bişirməyə başladılar. Nə etmək olar, sayın deputatımızın yuxarıdakı sitatını xatırlayın. Bizə ucuzluq yaraşmır. Bu temada bir köhnə lətifə də vardı, deyir, biri gəlir yeməxanaya, şorba sifariş verir. Şorbadan əski parçası çıxır, ofisiyanti çağırır şikayətlənir: "Bu nədir?" Ofisiyanti deyir: "Qardaşım, 2 manata şorba almısan, içindən atlas parça çıxmalıydı?"

Oktabrın əvvəlindən Avropa İttifaqının "müşahidəçi"lərinin Azərbaycanla sərhədə baş çəkməsi halları artıb. Daha bir qrup Zəngilanla sərhədə yerləşən Ermənistanın Qafan rayonuna aid Nerkin And kəndi yaxınlığına gətirilib.

"Yeni Müsavat" bildirir ki, indiyədək "müşahidəçilər" Avropa İttifaqına məxsus avtomobillərdə hərəkət etdiyi halda, bu dəfə sərhədə gələn 3 avtomobildən birinin üzərində Fransa bayrağı dalğalanıb. Sərhəd kəndə gələn avtomobillərdə 6 nəfər mülki geyimli şəxs olub. Bu şəxslərin Fransanın kəşfiyyat orqanlarının əməkdaşları olduğu da istisna deyil. Fransa artıq Al adı altında maskalanmadan kəşfiyyat orqanlarının əməkdaşlarını açıq şəkildə öz bayrağı altında Azərbaycanla sərhədə yerləşdirməyə başlayıb. Bu, Ermənistanda revanşist qüvvələrə dəstək verən və yeni müharibəyə sövq edən Fransanın regionda sülh prosesinə zərbə vurmaq istiqamətində atdığı növbəti addımdır.

Bu kənd rus sərhədçilərin nəzarətində olub. Moskvada keçirilən son görüşdə Paşinyan və Putin razılaşdı ki, İranla sərhədi hər iki ölkənin sərhədçiləri birgə qorusunlar. Daha əvvəl isə erməni spiker Alen Simonyan Rusiyanı ittiham etmişdi ki, Al missiyasını bu kəndə buraxmırlar. Deyəsən, indi razılaşmanın davamı gəlib və fransızlar Al adı ilə kəndə səfər edəblər. Onların bizimlə sərhədə nə axtardıkları suallar doğurur, lakin Rusiyanın gözü qarşısında Qərbin destruktiv hərəkətləri Ermənistanın yaratdığı şəraitdən irəli gəlir. İranın da susqunluğu göz dəşir. Ayrı vaxt Bakını sərhədə "sionist rejimi gətirməkdə" şərhləyən Tehran İrəvanın Qərb kəşfiyyatını İranın qulağının dibinə gətirib çıxarmasını sükutla qarşılayır. Əlbəttə, Rusiya və İran Ermənistanın bu addımlarından razı ola bilməzlər, intəhası, Tehran rejimi Zəngəzur dəhlizi açılmasını deyər Fransa kəşfiyyatının bölgədə hoqqa çıxarmasına dözümlü yanaşmağa belə hazırdır.

Azərbaycan tələb edir ki, delimitasiya ilə bağlı əsasnamə təsdiq olunduğuna görə Al missiyası şələ - şülesini yığışdırıb getsin. Həqiqətən onlara ehtiyac yoxdur və sülh danışıqlarında mətn razılaşdırılıb. Lakin erməni tərəfi bunun sülh müqaviləsi imzalandıqdan mümkün olacağını açıqladı. Göründüyü kimi, Paşinyan administrasiyası sülh prosesini pozmaq üçün həm kəşfiyyat missiyasını iki il saxlayır, həm qanunvericilikdə dəyişikliyə getmir, həm Minsk Qrupunun ləğvinə razılaşmır və sonra sülh sənədini ele indiyə imzalamağa hazır olduğunu bəyan edir. Üstəlik, bunun üzərinə Zəngilanla sərhədə fransız kəşfiyyatının da gətirilməsini əlavə etsək, Ermənistanın bölgədə destruktiv hərəkətləri ucubatından bir oyun oynadığı müşahidə edilməkdədir.

Eyni gündə Fransanın Ermənistandakı səfiri Olivye Dekotini yenə "banlayıb". Bu dəfə səfir Azərbaycanı "borclu" çıxarıb. O iddia edib ki, Azərbaycan ermənilərin Qarabağa qayıtmasına icazə verməyə "borcludur". Onun sözlərinə görə, COP29-un təşkilatçısı kimi Azərbaycan beynəlxalq diqqəti özünə cəlb edir ki, bu da öz üzərinə xüsusi beynəlxalq öhdəliklər yaradır. "İndiki mərhələdə onların əsas məsuliyyəti Ermənistanla sülh müqaviləsi bağlamaqdır". Fransız səfir hələ də anlamır ki, Azərbaycanın belə bir öhdəliyi və borcu yoxdur. Çünki ermənilərin könüllü şəkildə Qarabağı tərk etmələrini Bakı təşkil etməyib. Əksinə, bunun qarşısını almaq, onların da digər vətəndaşlarımız kimi Azərbaycanda qalması üçün əlindən gələn hər şeyi edib.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu ehtimal edir ki, Fransa bayrağı ilə sərhədə gələn səfiriyləin əməkdaşları olublar. Bununla yanaşı, X.Teyyublu onların fəaliyyət kodeksinə aid olmayan bir hərəkətə yol verdiklərini söyləyir. Hüquq müdafiəçisinə görə, bu görüntülərin yayılmasının özü də Fransa və Ermənistan birli-

Parisdən Bakıya bir gündə iki təxribat - Zəngilanla sərhədə yeni erməni fitnəsi və...

Fransız kəşfiyyatı rus hərbiçilərinin olduğu və bu ilin fevralında toqquşma baş vermiş Azərbaycanla sərhəd kəndə gəlib, bu dəfə maskalanmadan destruktiv addımlar atıblar; Fransanın İrəvandakı səfiri isə Xankəndinə qayıdış üçün bizi "borclu" çıxarmağa cəhd edir - reaksiyalar

tanın bölgədə destruktiv hərəkətləri ucubatından bir oyun oynadığı müşahidə edilməkdədir.

Eyni gündə Fransanın Ermənistandakı səfiri Olivye Dekotini yenə "banlayıb". Bu dəfə səfir Azərbaycanı "borclu" çıxarıb. O iddia edib ki, Azərbaycan ermənilərin Qarabağa qayıtmasına icazə verməyə "borcludur". Onun sözlərinə görə, COP29-un təşkilatçısı kimi Azərbaycan beynəlxalq diqqəti özünə cəlb edir ki, bu da öz üzərinə xüsusi beynəlxalq öhdəliklər yaradır. "İndiki mərhələdə onların əsas məsuliyyəti Ermənistanla sülh müqaviləsi bağlamaqdır". Fransız səfir hələ də anlamır ki, Azərbaycanın belə bir öhdəliyi və borcu yoxdur. Çünki ermənilərin könüllü şəkildə Qarabağı tərk etmələrini Bakı təşkil etməyib. Əksinə, bunun qarşısını almaq, onların da digər vətəndaşlarımız kimi Azərbaycanda qalması üçün əlindən gələn hər şeyi edib.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu ehtimal edir ki, Fransa bayrağı ilə sərhədə gələn səfiriyləin əməkdaşları olublar. Bununla yanaşı, X.Teyyublu onların fəaliyyət kodeksinə aid olmayan bir hərəkətə yol verdiklərini söyləyir. Hüquq müdafiəçisinə görə, bu görüntülərin yayılmasının özü də Fransa və Ermənistan birli-

yinə açıq ismarıqdır ki, sizin bütün hərəkətləriniz Azərbaycandan izlənilir: "Ümumiyyətlə, Fransanın bütün addımları destruktivdir və qıcıqlandırıcı xarakter daşıyır. Fransa bayrağı olan maşınla Zəngilan yaxınlığına gəlməklə nə demək istediklərini məntiq qəbul etmir. Görünür, ermənilər onları məlumatlandırır".

X.Teyyublunun sözlərinə görə, fransızların Nerkin And kəndi yaxınlığına gəlmələrində diqqəti bir nüans cəlb edir: "Məhz bu istiqamətdə ermənilər atəş açmışdılar, sonra ağır cavab verdik, 4 erməni terrorçu məhv edildi. Məlum oldu ki, onlar sırası hərbiçilərlə olmayıblar. Hadisə bu il fevralın 12-də olmuşdu. O zaman spiker Simonyan maraqlı bəyanatla çıxış etmişdi və eyham vurmuşdu ki, məsuliyyəti biz daşıyırdıq, "atan kazaklardır". İndi məhz həmin kəndə fransız kəşfiyyatçı qrupun gəlməsi çox qəribədir". Hüquq müdafiəçisinin fikrincə, Fransa kəşfiyyatı regionda möhkəmlənir və avropalı müşahidəçilərin gəlişi də yalnız Moskva - İrəvan anlaşmasından sonra mümkün olur. İndiyə qədər Al missiyası Nerkin-Anda gələ bilmirdi".

Fransız səfirin açıqlamasına gəlinə, bu çağırışı şərh edən Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının İcra Aparatı rəhbəri Samir

Əsədli isə deyir ki, Azərbaycandan bu tələblərin yerinə yetirilməsini istəməkdənsə, Qarabağdan gedən ermənilər arasında bir sorğu keçirmək lazımdır: "Əvvəlcə, onları bildirsinsinlər ki, geri qayıtmaq istəyirlər, ya yox. Artıq bu məsələ çeynənmiş söhbətə çevrilir. Ermənilərdən başqa, hamı onların qayıdışı haqda bəyanatlar səsləndirir. Deməli, erməni əhalisi üçün yarımlar, bölgəni qarışdırmağa alət axtarırlar. Rusiya, Fransa və ABŞ çox istəklidir ki, 5-10 min erməni gəlib Xankəndidə yaşasın, onlar da bunun üzərindən köhnə siyasətə qayıtsınlar. Səfirin açıqlamasının mahiyyətində bu siyasi məkr dayanır. Fransız diplomat çox yaxşı bilir ki, əsl həqiqət nədir və qayıdış hansı halda mümkündür". **S.Əsədli inanır ki, noyabrda sonra çağırışlar səngiyəcək:** "Ermənistan prezidenti bildirmişdi ki, sülh müqaviləsindən sonra qayıdış müzakirə oluna bilər. Ermənilər heç kəsə inanmırlar deyər qayıtmayacaqlar. Onlar istədi ki, beynəlxalq sülhməramlı kontingent Qarabağa yerləşsin və onların egidəsi altında həyat qurulsun. Azərbaycan dövləti belə bir avantüraya gedəcək qədər sadəlövh deyil".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya qarşı daha genişmiqyaslı sanksiyalar çağırışı, habelə Ukraynanın genişzolaqlı bombardman əməliyyatları üçün dəstək istəməsinin fonunda Kremlin daha qəddar cavab addımlarına hazırlaşması müşahidə edilir. Şimali Koreyadan 3 min əsgərin gətirilməsinin ardınca Rusiya prezidenti Vladimir Putin strateji nüvə qüvvələrinin məşqini keçirib.

"Yeni Müsavat" yazır ki, Rusiya lideri Kremldən Hava Kosmik Qüvvələri vasitəsilə strateji nüvə qüvvələrinin təlimində iştirak edib. Rusiya prezidenti bildirib ki, təlimlər zamanı rəsmilərin nüvə silahının praktiki atışlarla istifadəsi üzrə hərəkətləri tətbiq olunacaq. RF lideri qeyd edib ki, Rusiya Federasiyası üçün daim istifadəyə hazır olan müasir strateji qüvvələrin olması vacibdir. "Rusiya öz nüvə çəkirdirici qüvvələrinin bütün komponentlərini təkmilləşdirəcək, bunun üçün kifayət qədər resurslar

Putin nüvə məşqlərinə başladı - Kreml başçısı "qırmızı düymə"ni basacaqmı...

Rusiya prezidenti strateji nüvə qüvvələrinin təlimində iştirak edib və bu silahdan necə istifadə olunacağını açıqlayıb; NATO da Rusiya ilə sərhəddə ən böyük artilleriya təlimlərinə başlayır - polkovnikdən izah

Front 25" təlimlərinin bir hissəsidir. "Təlimin məqsədi Finlandiyanın müttəfiqləri və tərəfdaşları ilə əməkdaşlıq çərçivəsində şimaldakı əməliyyat zonasında müdafiə qabiliyyətini nümayiş etdirmək, həmçinin əməliyyat komandanlığı və nəzarətini həyata keçirməkdir", - deyə

mək müstəvisinə keçirib. Xüsusən də "Bild" dergisində yer alan "Ukrayna atom bombası yarada bilər" iddiası təkcə Rusiya və Ukraynanın deyil, bütün Avropanın da media məkanını silkələməkdə davam edir. Zelenitskının Trampa söylədiyi "bizi NATO-ya qəbul etmə-

sa, deməli, lazım olanda ondan istifadə edə bilər: "Amma bu nüvə bombası müdafiə, yoxsa hücum xarakterli istifadə olunacaq, bu, zamandan və qəbul edilən qərardan asılıdır. Hər halda, Rusiya prezidenti deməyəcək ki, nüvə bombasından hücum məqsədilə istifadə

Hikmət Hacıyev: "'Washington Post' mənə SSRİ-nin son günlərindəki 'Komsomolskaya pravda'ni xatırladır"

Dünya ağla qararı yaxşı ayırd edir. Çirkin təbliğatlar dünyada yalnız ikrah və inamsızlıq yaradır. APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev X platformasında Ceff Bezosun "Washington Post"-da dərc edilmiş məqaləsinə münasibət bildirərək qeyd edib.

Prezidentin köməkçisi "xüsusilə də COP29 ərəfəsində Azərbaycana qarşı "Washington Post" və müəyyən Konqres rəsmiləri tərəfindən çirkin təbliğat kampaniyaları aparıldığını, Ceff Bezosun məqaləsinin bu cür media orqanlarına etimadın qaldığını ifşa etdiyini" qeyd edib.

"Mən həmişə Azərbaycana qarşı çirkin təbliğat kampaniyası aparan "Washington Post" qəzetinin və bəzi Konqres rəsmilərinin diqqətini Ceff Bezosun bu məqaləsinə cəlb etmək istərdim. Cəsarətli və haqlı tənqidində Bezos "Washington Post" və digər media orqanlarının təmsilində etibar səviyyəsinin nə qədər aşağı düşdüyünü göstərir. O eyni zamanda qurban obrazının yaradılmasının fayda vermədiyini də qeyd edir...

Bununla belə, Bezosun məqaləsi problemlərə milli səviyyədə toxunur, qlobal miqyasda etimad isə daha da aşağıdır. Dünya ağı ilə qararı yaxşı fərqləndirir. Çirkin təbliğatlar dünyada yalnız ikrah və inamsızlıq yaradır... "'Washington Post"-dakı "yoldaşlar". Sizin üslubunuz və iş metodologiyanız mənə SSRİ-nin son günlərindəki "Komsomolskaya pravda"-ni xatırladır", - Hikmət Hacıyev qeyd edib.

var. Nüvə silahından istifadə ölkənin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün son çarədir", - deyə Rusiya lideri vurğulayıb.

Bu məşqlər NATO-nun noyabrın əvvəlində nəzərdə tutulan ən böyük artilleriya təlimlərinin Finlandiyada, məhz Rusiya ilə sərhəd alıyans ölkəsində keçirildiyi bir vaxta təsadüf edib. Moskva bununla Şimali Atlantik Aliyasına bir növ "əzələ" nümayiş etdirib. Belə ki, NATO Rusiya ilə sərhəddəki Rova-yarvi poliqonunda "Lightning Strike 24" adlı ən böyük artilleriya təlimi keçirəcək. Təlim noyabrın 4-dən 28-dək davam edəcək. Finlandiya Müdafiə Nazirliyinin rəsmi saytında dərc olunub. Təlimlərdə Finlandiya, ABŞ, İsveç, Estoniya, Böyük Britaniya və Fransadan 3600-ə yaxın hərbiçinin iştirak edəcəyi bildirilir. Qeyd olunur ki, "Lightning Strike 24" alyansın tarixində Avropada keçirilən ən böyük artilleriya atış seriyası olan "Dynamic

Finlandiya Müdafiə Nazirliyi bildirib.

Bəs Rusiyanın keçirdiyi məşqlərin ardınca Putin Ukraynaya qarşı savaşda nüvə silahının "qırmızı düyməsi"ni basacaqmı? Bugünədək edilən anonslar artıq reallaşır, yoxsa bu, hərbi-zorbadır? Çünki Kreml lideri ölkəsinin suverenliyinə təhdid olacağı halda, nüvə bombasından istifadə ediləcəyini deyib. Rusiyanın suverenliyinə yalnız Kursk vilayətində müdaxilə olunub. Lakin bir vilayətdə olan ukraynalı hərbiçilərə görə Rusiyanın nüvə silahından istifadəsi gözlənilir. Putin həftə qeyri-nüvə dövlətlərini də hədələmişdi. NATO Baş katibi Mark Rutte isə qeyri-nüvə ölkəsi olan üzv dövlətləri bundan qorxmamağa, hər şeyə hazır olduqlarına inandırmışdı.

Ümumiyyətlə, dünyada nüvə eskalasiyası riski və təhdidləri artmaqdadır. Ukrayna münasibəti "soyuq müharibə"ni nüvə bombası ilə qarşılıqlı şəkildə hədələ-

səniz, atom bombası yaratmaqdan başqa çıxış yolumuz qalmır" ifadəsi ən müxtəlif aspektlərdən şərh edilir. Bəziləri bunu Ukraynanın yeganə qurtuluş yolu, bəziləri isə Qərb müttəfiqlərini şantaj etmək cəhdi kimi qiymətləndirir. 40-50 ildir ki, Ukrayna ərazisində Avropanın ən böyük atom elektrik stansiyaları fəaliyyət göstərir. Mütəxəssislərin söyləmələrinə görə, atom elektrik stansiyasından atom bombasına qədər cəmi bir addımlıq məsafə var. Ukraynada nüvə texnologiyalarını birlən minlərlə mühəndis və gərəklə infrastruktur var. Bu potensialı nüvə bombası istehsalına yönəltmək isə yalnız zamana ehtiyacı olan məsələdir. Rusiya mediası yazır ki, Ukraynaya bəzi radioaktiv maddələrin gətirilməsi haqqında kəşfiyyat məlumatları mövcuddur.

Polkovnik Şair Ramaldanovun "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, əgər nüvə silahı bir dövlətdə var-

ediləcək. Sadəcə, bu təlimlərlə nüvə silahının Rusiyada olduğu bir daha nümayiş etdirilir".

Ş.Ramaldanovun fikrinə, bu təlimləri NATO dövlətləri də keçiriblər: "Bu məşqlərdə təəccüblü heç nə yoxdur. Putin Rusiya dövlətinə təhlükə yarandıqda nüvə silahından istifadə olunacağını bildirib. Hazırda buna zərurət görmür. Eyni zamanda Rusiyanın Kursk vilayətinə hücumla bağlı ölkə rəhbərliyi hesab edir ki, proseslər onun istədiyi şəkildə inkişaf edir. Əgər Kursk döyüşləri Rusiyanın istədiyi kimi gəlməseydi, o anda bəlkə fərqli qərarlar qəbul oluna bilərdi. Deyərdim ki, Ukrayna Kurskda tələyə düşüb və Putin iki min ukraynalı hərbiçinin mühasirədə olduğunu açıqladı. Ona görə hadisələr bu əməliyyatlarla davam edəcək və Rusiya Kurskda hücumu özünə üçün böyük təhlükə kimi qiymətləndirmir, bunun öhdəsindən gələcəyini düşünür. Odur ki, ərazisinə hücum olsa belə, bunu

suverenliyə təhlükə sayaraq nüvə bombasından istifadə ediləcək həddə çatdığını hesab etmir".

Xatırladaq ki, Amerika Alimləri Federasiyasının hesablamlarına görə, Rusiyanın 5977 nüvə başlığı (nüvə partlayışı yaradan qurğu) var. Hərçənd bu say artıq istismardan çıxarılmış və utilizasiyaya göndərilmiş başlıqlar da daxildir. Yerdə qalan təxminən 4500 başlıq strateji nüvə silahı (nüvə başlıqlarını uzaq məsafələrə çatdırabilən ballistik raket) hesab olunur. Nüvə müharibəsi dedikdə məhz bu növ silahlardan istifadə nəzərdə tutulur. Digərle-

ri daha az dağıdıcı olan, döyüş meydanında və ya suda tətbiq edilən taktiki nüvə silahları hesab olunur. Bütün bunlar o demək deyil ki, Rusiyanın istifadəyə hazır minlərlə uzaqmənzilli raketi var. Mütəxəssislərin qiymətləndirməsinə görə, Rusiyanın 1500-ə yaxın nüvə başlığı, sadəcə olaraq, bazalarda, aerodromlarda və ya sualtı qayıqlarda yerləşdirilmiş vəziyyətdədir. Hazırda 9 ölkə nüvə silahına malikdir. Bunlar Çin, Fransa, Hindistan, Pakistan, İsrail, Rusiya, ABŞ, Böyük Britaniya və Şimali Koreyadır.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Bu həftənin bazar ertəsi neft qiymətləri son iki ildə ən kəskin ucuzlaşmaya məruz qalıb. Sonra qiymətlər müəyyən qədər artsa da, ötən həftənin yekunundakı səviyyə bərpa olunmayıb. Brent markalı neft 72 dollar, WTI isə 68 dollar civarında ticarət olunur. Bir qayda olaraq Brentdən yüksək qiymətə ticarət olunan Azərbaycanın Azeri Light markalı nefti isə 72 dollardan aşağı düşüb.

Analitiklərə görə, neft bazarındakı son eniş daha çox Yaxın Şərqdə münaqişənin genişlənməsi ehtimalının azalmasından qaynaqlanır. Belə ki, ötən cümə günü İsrailin İrana zərbələri Yaxın Şərqdə münaqişənin yeni mərhələsinin ciddi nəticələrə gətirib çıxarmayacağı qənaətinə formalaşdırıb. Bu isə əsas ixrac mənbələrindən bazara neft tədarükünə hər hansı problemi istisna edir.

Neft bazarındaki pessimizmin digər əsas səbəbi Çin iqtisadiyyatında artım sürətinin yavaşlaması fonunda ayrı-ayrı sektorlar üzrə göstəricilərin pisləşməsidir. Bu həftə açıqlanan məlumatdan aydın olub ki, 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Çinin iri sənaye şirkətlərinin ümumi mənfəəti illik müqayisədə 3,5 faiz azalaraq 5,228 trilyon yuana (732 milyard dollar) düşüb. Çin Dövlət Statistika İdarəsinin (SSA) məlumatına görə, sentyabrda Çinin iri sənaye müəssisələrinin ümumi mənfəəti illik müqayisədə 27,1 faiz azalıb. Avqustda isə bu göstərici 17,8 faiz azalmışdı.

“Trading Economics”ə görə, iri sənaye müəssisələrinin mənfəətinin azalması göstərir ki, davamlı olaraq zəif istehlak tələbi, deflyasiya riski və daşınmaz əmlak bazarında tənəzzül şəraitində Çin iqtisadiyyatının artım perspektivi qeyri-müəyyən olaraq qalır. Bu şəraitdə doqquz ayda dövlət şirkətlərinin mənfəəti 6,5 faiz, özəl şirkətlərin mənfəəti 9,6 faiz azalıb. Yanvar-sentyabr aylarında mənfəətin azalması mineral mədəncixarma sənayesində (-51 faiz), kömür sənayesində (-21,9 faiz), maşınqayırma məhsullarının istehsalında (-7,2 faiz), kimya sənayesində (-4 faiz, avtomobildə (-1,2 faiz) olub.

Bu şəraitdə neft qiymətlərinə dair proqnozlarda Yaxın Şərqdəki gərginliyin təsirləri az ehtimal olunan variant kimi saxlanılsa da, onların reallaşma payı çox cüzi qötürülür.

Dünya Bankı analitikləri hesab edir ki, 2025-ci ildə global əmtəə qiymətləri neft bolluğu fonunda beş ilin ən aşağı səviyyəsinə düşə bilər. Dünya Bankının əmtəə bazarlarına dair hesabatına görə, bolluq o qədər çoxdur ki, o, hətta Yaxın Şərqdə daha geniş münəcişinin qiymətlərini də aşağı salacaq.

Neftlə bağlı pessimist mövqe - qiymət enə bilər

Investorlar 2025-ci ildə global enerji balansının pisləşməsi ilə bağlı proqnozlara diqqət yetirirlər

mət təsirlərini məhdudlaşdır-
ra bilər.

Bununla belə, ümumi əmtəə qiymətləri COVID-19 pandemiyasından beş il əvvəlki səviyyədən 30 faiz yüksək qalacaq.

Analitiklik hesab edilir ki, 2025-ci ildə neft təklifi tələbi gündəlik orta hesabla 1,2 milyon barel üstələyəcək. Daha böyük profisit əvvəllər cəmi iki dəfə - 2020-ci ildə pandemiya və 1998-ci ildə neft qiymətlərinin düşməsi səbəbindən qeydə alınıb. Həddindən artıq tədarük, digər məsələlərlə yanaşı, sənaye istehsalının və elektrikli nəqliyyat vasitələrinin və mayeləşdirilmiş təbii qazla işləyən yük maşınlarının satışının artması səbəbindən Çində neftə tələbatın demək olar ki, 2023-cü il səviyyəsində qalması (doqquz ayda Çin 412,39 milyon ton neft idxal edib ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,8 faiz azdır-red.) ilə bağlıdır.

OPEC+ üzvü olmayan bir sıra ölkələrin neft hasilatını artıracağı gözlənilir. Alınsın öz 2019-cu ildə pandemiyadan əvvəlki səviyyədən demək olar ki, iki dəfə çox olan 7 milyon barel həcmində əhəmiyyətli ehtiyat gücü saxlayır.

Dünya Bankı ekspertləri global əmtəə qiymətlərinin 2024-2026-cı illər arasında demək olar ki, 10 faiz düşəcəyini proqnozlaşdırırlar. Bu sırada ərzaq qiymətləri sta-

billəşmədən əvvəl bu il 9 faiz, 2025-ci ildə isə daha 4 faiz ucuzlaşa bilər. Buna baxmayaraq, qiymətlər hələ də 2015-2019-cu illərin orta göstəricisindən demək olar ki, 25 faiz yüksək olacaq.

Enerji xərcələrinin gələn il 6 faiz, 2026-cı ildə isə daha 2 faiz azalacağı gözlənilir: “Ərzaq və enerji qiymətlərinin düşməsi mərkəzi bankların inflyasiyaya nəzarət etməsini asanlaşdırmalıdır. Lakin silahlı qarşıdurmaların artması enerji təchizatını pozaraq, ərizəq və enerji xərcələrini artıraraq bu səyləri çətinləşdirə bilər”.

Son bir il ərzində Yaxın Şərqdə münaqişə neft qiymətlərində əhəmiyyətli dəyişkənliyə səbəb olub, xüsusən də hərbi əməliyyatların genişləncəyi təqdirdə əsas istehsalçılar infrastrukturuna mümkün zərərin qorxusu səbəbindən: “Münaqişə güclənmədiyi təqdirdə Brent markalı neftin orta illik qiymətinin bu il 80 dollardan 2025-ci ildə 73 dollar səviyyəsinə enəcəyi gözlənilir”.

Bununla belə, münaqişə kəskinləşsə, xüsusən də bu ilin sonuna qədər global neft tədarükünün 2 faiz azalmasına səbəb olarsa (gündə 2 milyon barrel) - 2011-ci ildə Liviya vətəndaş müharibəsi və 2003-cü ildə İraq müharibəsi zamanı olduğu kimi, - Brent neftinin qiyməti kəskin artaraq 92 dollara çatacaq.

Lakin münaqişədən təsirlənməyən neft istehsalçı-

ları qiymətlərin artmasına tez reaksiya verə və hasilatı artırır. Nəticə etibarilə, qiymət artımının nisbətən qısamüddətli olacağı, orta hesabla neftin qiymətinin 2025-ci ildə bir barel üçün 84 dollara yüksələcəyi ehtimal edilir. Bu, gələn il üçün ilkin proqnozdan 15 faiz, lakin 2024-cü il üçün orta göstəricidən cəmi 5 faiz yuxarı olacaq.

Analitiklərə görə, qızılın orta qiymətinin 2023-cü ilin orta qiymətindən 21 faiz artaraq bu il re-korda çatacağı gözlənilir. Növbəti iki il ərzində qızılın qiyməti pandemiyadan əvvəlki beş il ərzində orta səviyyədən 80 faiz yuxarı qalacaq: “Sənaye metalları qiymətlərinin 2025-26-cı illərdə sabit olacağı gözlənilir, çünki Çinin daşınmaz əmlak sektorundakı zəiflik sərt tədarük şərtləri və enerji keçidi ilə əlaqədar bəzi metallara artan tələblə kompensasiya edilir. Bununla belə, Çində gözlənilməz artım metal bazarlarında dəyişkənlikə səbəb ola bilər”.

"Citigroup" analitikləri də neft qiymətləri ilə bağlı nikbin deyillər. Onlar Brent markalı neftlə bağlı qısamüddətli proqnozlarını bir bərel üçün 74 dollardan 70 dollara qədər endiriblər. Musavat.com bankın açıqladığı hesabatla istinadən xəbər verir ki, buna səbəb İsrailin keçən həftə İran hərbi obyektlərinə zərbələrindən

sonra eskalasiya riskinin azalmasidir.

“Citi” ekspertləri gələn ilin birinci rübündə Brent neftinin bir barelinin orta hesabla 65 dollara, ikincisində isə 60 dollara satılacağı prognozunu təsdiqləyiblər.

Bank optimist ssenaridə neftin qiymətinin 120 dollar/barel səviyyəsinə qalxacağını istisna etmir, lakin analitiklər belə bir ehtimalı 10 faizdən az qiymətləndirirlər.

İnvestorlar 2025-ci ildə global enerji balansının pisləşməsi ilə bağlı proqnozlara diqqət yetirirlər. Böyük Britaniyanın "Standard Chartered Plc" bankının oktyabr hesabatına görə, hazırda Yaxın Şərqdəki vəziyyətin diplomatik yolla həlli gözlənilmir. Bölgədə gərginliyin mümkün artması, eləcə də ABŞ-da səsvermənin nəticələri neftin qiymətinin artmasına səbəb ola bilər. Hesab olunur ki, ABŞ-ın yeni prezidenti vəzifəsinin icrasına başlayana qədər Yaxın Şərqdə sülhün əldə olun-

ması istiqamətində hansısa ciddi atılmayacaq. İsrail bu müddət ərzində İranla bağlı məqsədlərinə çatmaq üçün addımlar ata bilər. Bu işə regionda münafiqşənin daha da alovlanmasına, bəzara neft tədarükünün azalmasına gətirib çıxara bilər.

"Standard Chartered"ın proqnozlarına görə, hadisələrin belə inkişafı şəraitində 2025-ci ilin birinci rübündə Brent markalı neftin bir barelinin qiyməti 89 dollar, WTI isə 86 dollar olacaq. Brent sonuncu dəfə bu il 7 faizdən çox ucuzlaşaraq bir barrel üçün 71 dollar olub.

Rusiya Mərkəzi Bankı da 2024-cü il üçün neft qiymətinə dair proqnozuna endirim istiqamətində dəyişiklik edib. Qurum "Brent" neftinin orta qiyməti üzrə proqnozu-

nu 85 dollardan 80 dollara
dək endirib. Bank gələn üç il
üçün "Brent" markalı neftin
qiyməti ilə bağlı proqnozunu
isə dəyişməyib. Proqnoza
əsasən, 2025-cil ildə "Brent"
neftinin orta qiyməti 80 dol-
lar, 2026-cı ildə - 75 dollar,

2027-ci ildə isə 70 dollar səviyyəsində olacaq.

Qeyd edək ki, əsas gəlirləri neft ixracından formalaşan Azərbaycan üçün dünya neft bazarındakı proseslər, xüsusilə qiymət dəyişiklikləri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu ilin birinci yarısında dövlət büdcəsinə edilən dəyişikliklə hesablamalar üçün neftin 1 barelinin orta qiyməti 75 dollara qaldırılıb. Birinci yarımillikdə real qiymət 86,5 dollara bərabər olub. Ötən müddət ərzində qiymətlərdəki volatillik ölkənin ümumi ixracında azalma ilə yanaşı, neft sektorundan büdcəyə daxilolmaları da azaldıb. Belə ki, yanvar-sentyabrda neft ixracı 17 milyon 608 min 860,22 ton təşkil edib, ondan 11 milyard 8 milyon 329,94 min dollar daxil olub. Ötən ilin eyni dövründə neft ixracı 18 milyon 506 min ton, ondan daxil olan gəlir isə 11 milyard 234 milyon 779 min dollar təşkil etmişdi. Cari ildə neft qiymətlərinin yüksək olması onun ixrac həcmindəki azalmanı kompensasiya edib.

Neft-qaz ixracındakı azalma Azərbaycanın dövlət büdcəsinə bu sahədən daxilolmaların da azalması ilə gətirib çıxarıb. Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumata görə, yanvar-sentyabrda dövlət büdcəsinin neft-qaz sektoru üzrə daxilolmaları 13 milyard 206,5 milyon manat təşkil edib ki, bunun da 9 milyard 585,7 milyon manatı bilavasitə Dövlət Neft Fondundan transferdir. Neft-qaz sektorundan bu il vergi orqanlarının xətti ilə daxilolmalar 3 milyard 620,8 milyon manat təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövründekindən (5 milyard 396,1 milyon manat) 1 milyard 775,3 milyon manat və ya 32,9 faiz azdır.

Gələcək ilin dövlət büdcəsi neftin 70 dollarlıq orta qiymətinə əsasən hesablanıb. Bu baxımdan, ölkə dünya neft bazarındakı proseslərə qarşı çox həssasdır...

❑ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

COP29-a sayılı günlər qaldı - nələr olacaq...

Qlobal iqlim tədbirinə görə hansı yollar bağlı olacaq, alternativ yollar hansılardır?

Azərbaycanda keçiriləcək COP29 tədbirinə sayılı günlər qalır. Dövlət qurumları həzır işlərini yekunlaşdırmaq üzrə olduqlarını bəyan ediblər. Bəllidir ki, COP29 günlərində müvəqqəti olaraq müəyyən məhdudiyyətlər də tətbiq ediləcək.

Bəs onlar nələrdən ibarətdir? Tədbir günlərində əhalinin aktiv iş fəaliyyəti hansı mexanizmlə tənzimlənəcək?

İlk olaraq əhalinin iş rejiminin necə qurulacağına diqqət yetirək. Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı dövlət qurumlarına Nazirlər Kabineti müvafiq tapşırıq verib. Belə ki, tədbirin əhəmiyyəti, iştirakçıların sayı nəzərə alınaraq Bakı, Sumqayıt şəhərləri və Abşeron rayonunda dövlət orqanlarında (qurumlarında) işə cəlb edilən işçilərin sayının ən çoxu 30 faiz müəyyən edilməsi, işçilərin qalan 70 faizinin məsafədən (evdən) işləmələrinin təmin edilməsi (COP29-la bağlı tədbirdə iştirak edən və təşkilatı işlərə cəlb edilən əməkdaşlar istisna olmaqla), həmçinin dövlət orqanlarında (qurumlarında) əməkdaşların qrafiki müəy-

yən edilməklə növbəlilik qaydasında işə cəlb edilməsi nəzərdə tutulub.

Tədbir günlərində bəs orta və ali təhsil müəssisələrində təhsil necə qurulacaq?

Baş nazir Əli Əsədov həmin dövrdə Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkilinə dair əlavə tədbirlər haqqında qərar imzalayıb. Qərarla Azərbaycanda fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində (xüsusi təhsil müəssisələri istisna olmaqla) təhsilin pillələri üzrə tədris və təlim-təربiyə prosesi belə təşkil ediləcək:

1. Ümumi təhsil pilləsi üzrə - 2024-cü il noyabrın 12-dən 22-dək payız tətili;

2. Peşə, orta ixtisas və ali təhsil pillələri üzrə - Bakı və Sumqayıt şəhərlərində, Abşeron rayonunda 2024-cü il noyabrın 12-dən 22-dək distant (məsafədən) formada təhsil.

Noyabrın 9-10-nu və 23-24-ü şənbə və bazar günlərinə təsadüf edir. Həmçinin 8 Noyabr Zəfər günü və 9 Noyabr Dövlət Bayrağı günü qeyri-ış gün-

ləridir. 9 noyabr şənbə gününə düşüyü üçün 11 noyabr da qeyri-ış günü olacaq.

Beləliklə, orta məktəblərdə tətillər ümumilikdə 8 noyabrda başlayacaq və tam 17 gün - 25 noyabraqədər davam edəcək. Noyabrın 25-i dərs günü olacaq. Noyabrda həftəsonlarını da hesablasaq, cəmi 10 gün dərs olacaq.

Bəs restoran, gözəllik salonları və iaşə obyektlərinin fəaliyyət rejimində hansısa dəyişiklik olacaqmı?

COP29 Əməliyyat Şirkətinin Koordinasiya Şurasının üzvü Ayan Nəcəf bildirib ki, COP29-la bağlı müxtəlif mağaza, restoran, gözəllik salonları və digər bu kimi iaşə obyektlərinin fəaliyyəti ilə bağlı hansısa məhdudiyyət nəzərdə tutulmayıb və bu səbəbdən onların iş rejimində hansısa dəyişikliyin olması gözlənilmir. O, eyni zamanda qeyd edib ki, 12-13 noyabr tarixlərində bəzi yollarda məhdudiyyətlər tətbiq olunacaq. Həmin tarixlərdə işə gedən vətəndaşları çətinlik yaşanmasın deyərək, daha çox ictimai nəqliyyatdan, xüsusən, yeraltı nəqliyyatdan

istifadə etməyə çağırış edib.

COP29 Əməliyyat Şirkətinin Nəqliyyat Departamentinin rəhbəri Orxan Mahmudlu bildirib ki, 11, 12 və 13 noyabr tarixlərində hava limanından şəhərə, şəhərdən Olimpiya stadionu istiqamətlərində müxtəlif yollarda tənzimləmələr aparılacaq.

Onun sözlərinə görə, tənzimləmələr tətbiq ediləcək yollara Hava Limanı şosesi, Heydər Əliyev prospekti, Neftçilər prospekti və Yusif Səfərov, Niyazi, İstiqlaliyyət, Lermontov, Mikayıl Hüseynov, Xəqani Rüstəmov, Teymur Elçin, Mehdi Hüseyn küçələri daxildir.

O. Mahmudlu qeyd edib ki, COP29 dövründə dövlət və hökumət başçıları daşıyacaq kortejlərin keçəcəyi küçə və yollarda müəyyən məhdudiyyətlərlə əlaqədar alternativ yollar müəyyən edilib.

Kartdan karta pul köçürmə ilə bağlı vacib xəbər

“Kartdan karta pul köçürmək qadağan deyil. Qadağan olan başqa haldır. Yəni "Elektron ticarət haqqında" Qanun kartdan karta pul göndərməyi qadağan etmir. Qanun istehlakçıların elektron ödəniş etmək imkanı ilə təmin edilməməyi qadağan edir. Başqa sözlə, POS-terminalların müştəriyə təqdim edilməməsinə qadağan edir. Cərimə olaraq da 1-ci dəfə 1000 manat, 2-ci dəfə 3000 manat, 3-cü dəfə və daha çox olanda 6000 man müəyyən edilir”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu **İqtisadçı Eldəniz Əmirov** öz sosial media hesabında bildirib.

O qeyd edib ki, son vaxtlar belə hallar hədsiz çoxalıb və buna görə də operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin gücləndirilməsinə ehtiyac var: “Həm də respublikamızın elə əraziləri var ki, həmin ərazilərdə bu cür hallar digər ərazilərdən daha çoxdur. Bölgələr arasında belə kəskin fərqlənmənin səbəbinin özü də bir ayrıca araşdırılmalı sualdır”.

□ **AFAQ,**
Musavat.com

na da aiddir. Növbəti aydan etibarən bu zolaqlar COP29 üçün nəzərdə tutulan şatlı avtobusları, xüsusi qrup taksilər, həmçinin tədbirin xüsusi xidmət avtomobilləri tərəfindən istifadə olunması üçün ayrılacaq. Həmin zolaqlardan istifadə üçün müəyyən icazə vərəqələri və stikerlərin olması gözlənilir ki, bu stikerlər COP29 Əməliyyat Şirkəti tərəfindən xüsusi təyin olunmuş xidmət avtomobillərə, şatlı avtobuslarına və taksilərə əvvəlcədən verəcək.

Onu da diqqətə çatdırmaq ki, COP29 konfransı ərəfəsində tədbir tarixləri ərzində nəqliyyat proseslərinin fasiləsiz və təhlükəsiz şəkildə təşkilinə məqsədlə paytaxtın bəzi küçə və prospektlərində nəqliyyatın idarə edilməsi üzrə genişmiqyaslı monitorinqlər davam etdirilir.

COP29 Əməliyyat Şirkətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, noyabrın 3-də saat 11:00-dan 14:00-dək davam edəcək yol nəqliyyatının monitorinq tədbirləri bütövlükdə tədbirin nəqliyyat planı və marşrutuna uyğun icra olunacaq və paytaxtın Heydər Əliyev, İstiqlaliyyət, Nərimanov, Xətai, Tiflis, Azadlıq və Neftçilər prospektləri, eləcə də Lermontov, Teymur Elçin, Niyazi, Nizami, Yusif Səfərov, Mikayıl Hüseynov, Rəşid Beyhbudov, Xəqani Rüstəmov, Puşkin, Abdulla Şaiq, Nizami, İzmir, Bakıxanov küçələri, həmçinin Mərdəkan,

Ziğ və Aeroport şossələrini əhatə edəcək.

Sözügedən müddətdə qeyd edilən yollarda nəqliyyatın hərəkətinə tətbiq ediləcək məhdudiyyətlər nəzərə alınaraq sürücülərdən alternativ yollardan və ictimai nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsi xahiş olunur. COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkəti, Daxili İşlər Nazirliyi və Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi tərəfindən aparılacaq monitorinq prosesi zamanı COP29 konfransı çərçivəsində planlaşdırılan marşrutlar və nəqliyyat hərəkəti planları test ediləcək.

Bəs COP29 günlərində media işini necə tənzimləyəcək?

“Yeni Müsavat” Media Qrupunun baş direktoru **Ələsgər Süleymanov** hesab edir ki, **kütləvi informasiya vasitələri (KİV) spesifik fəaliyyət sahəsidir və dövlət qurumu olmadığına görə bu qərar onların fəaliyyətinə aid deyil**: “Əksinə, həmin müddətdə mühüm tədbir səbəbindən KİV gücləndirilmiş iş rejimində fəaliyyət göstərməlidir. Çünki bu tədbirin işıqlandırılması, məlumatların ictimaiyyətə doğru-dürüst çatdırılması üçün media iş başında olmalıdır. Biz də tam gücümüzle işləyəcəyik. Belə bir önəmli tədbir əgər ölkəmizdə keçirilirsə, KİV bunu hər tərəfli işıqlandırmalıdır. Bunun üçün də tətillər etmək yox, işləmək lazımdır”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Həkimlərin maaşı hansı mexanizmlə artırılacaq - rəy

Doktorlar tibbi sığortadan nə qazandılar....

Azərbaycanda həkimlərin, xüsusilə dövlət tibb müəssisələrində çalışan doktorların maaşının qənaətbəxş səviyyədə olmaması haqda vaxtaşırı danışılır, müzakirələr aparılır.

"Həkimlərin maaşının artırılması ilə bağlı ümidlər var".

Bu fikirləri Oxu.Az-a açıqlamasında səhiyyə nazirinin müavini Nadir Zeynalov deyib. O qeyd edib ki, ümumilikdə tibb işçilərinin maaşlarının artırılması ölkədə icbari tibbi sığortanın tətbiqi ilə bağlıdır.

"İcbari tibbi sığortanın tətbiqi səhiyyənin maliyyələşməsinə yeni maliyyə səviyyəsinə gətirib çıxarır. Xərclənən vəsaitlər hesabına əməkhaqlarının artırılması real olur. Biz onu artıq görürük".

O bildirib ki, nazirlik əmək haqqının artırılması istiqamətində addımlar atır: "Həminin artırılmış maaşları yenidən artırmağa çalışırıq. Həkimlərin gördüyü iş öz layiqli dəyərini tapmalıdır".

Həkimlərin maaşı hansı mexanizmlə artırılmalıdır? Dünya təcrübəsi nədir? Tibbi sığorta həkimlərin maaşına hansı təsirləri göstərir?

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev deyir ki, tibb işçilərinin maaşı icbari tibbi sığorta çərçivəsində olmalıdır. Onun sözlərinə görə, dünyanın hər yerində bu, paketə daxildir: "Ümumiyyətlə, Azərbaycanda xidmətlərin böyük əksəriyyəti icbari tibbi sığortaya cəlb olunubsa, elə həkimlərin də hamısı icbari tibbi sığortaya cəlb olunmalıdır. Məsələn, Almaniyada, Türkiyədə minimal əmək haqqı və həkimlərin maaşı hansı nisbətdə hesablanırsa, onun əsasında tənzimləmə etmək olar. İlk olaraq işə yeni başlayan həkimin maaşı ilə müəyyən səviyyələrdə olan həkimin maaşı dərəcələr baxımından fərqli olmalıdır. Həkimin təcrübəsi və dərəcəsi artdıqca onların maaşları da artırılır. Buna nail olmağın yolu hansısa bir dərəcə fəxrlişilməsindən keçilməlidir. Minimal əməkhaqqının 5-10 nisbəti ilkin əmək haqqı kimi düşünülə bilər. Bu sonradan yavaş-yavaş artırılır. Bütün dünya bu təcrübədən yararlanır. Digər tərəfdən, İcbari Tibbi Sığortada fikse olunmuş maaş sistemi olmalıdır. Əlavə növbələrə qalanlar əlavə əmək haqqı ala bilərlər. Bonus sistemi və Azərbaycan saydığı digər variantlar İcbari Tibbi Sığortanın effektivini aşağı endirir.

Eyni zamanda bunu vətəndaşın xeyrinə çalışması, tibbi işçilərinin formada olması və onun növbəti akkreditasiya sistemine hazırlığı üçün bu çox vacibdir. Təəssüflər olsun ki, bu məsələlərin hamısı başdan düşgün qoyulmayıb. Həkim Təyinatı Sistemi və ilkin fikse olunmuş maaş sistemi mütləq təşkil edilməlidir. Əks halda, bu icbari tibbi sığorta deyil, ayrı-ayrı adamların, xəstəxana rəhbərlərinin yerlərdə sui-istifadə imkanlarını artırır. Ayrılan vəsaitin şəffaf xərclənməsi və vətəndaşın xeyrinə yönəlməsi üçün ilkin olaraq maaşlar sistemi şəffaf və fikse olunmuş olmalıdır".

Qeyd edək ki, Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) icraçı direktoru Vüqar Qurbanov bildirib ki, həkimlərin və orta tibb işçilərinin əməkhaqlarının artırılmasının üzərində ciddi iş gedir. Onun sözlərinə görə, İcbari Tibbi Sığorta layihəsi tətbiq olunduqdan sonra həkimlərin əməkhaqlarında ciddi fərqlər var: "TƏBİB tabeli tibb müəssisələrində və dövlət səhiyyə sistemində daxil olan tibb müəssisələrində çalışan həkimlərimizin maaşı icbari tibbi sığorta əlavəsi ilə birlikdə 1 200 manatdan aşağı deyil. İlk işə başlayan həkimimiz 1 000-1 200 manat civarı əmək haqqı alır. Amma onun əldə edəcəyi bonus göstərdiyi xidmətin sayından və keyfiyyətindən asılıdır".

■ **Sahane RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Bir müddət əvvəl bağlanmaq xəbəri ilə gündəmə gələn Bakının məşhur "8-ci kilometr bazarı"nda indi də küçə ticarətinin yığışdırılmasına başlanılıb. "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı olaraq üz tutduğumuz zaman ərazidə piştaxtaların sökülərək boşaldığının şahidi olduq. Bazar vıran qalmış xarabalığı xatırladı. Satıcılar isə əsəbi halda əşyalarını toplayır, yaxınlaşan, sual verənlərin üstünə elə çımxırır, sanki bütün acıqlarını onlardan çıxaracaqlar. Onları hiddətləndirən isə söküntü ilə bağlı yalnız bir neçə gün öncə xəbər tutmalarıdır: "Bizə deyildi ki, üç gün vaxtınız var, bura sökülməlidir. Guya COP29 tədbirinə görə sökülür. Bizə təsəlli verirlər ki, noyabrın 20-dən sonra işimizi davam etdirə biləcəyik. Bunu bir ay əvvəldən deyirdilər ki, biz də işimizi bilərdik, bu qədər mal almazdıq. İndi bunları aparaq hara tökək?!" - deyər satıcılardan biri bildirdi.

Arabaçı Rəşad yaxınlaşanları daha ətraflı izah etməyə çalışır: "Bura hər gün nə qədər adam evinə bir tikə çörək pulu aparmaq üçün gəlir. Təsəvvür edin, 20 min manatlıq mallar heyif oldu, nə qədər ziyana düşdülər. Burada çox adamın banklara xeyli borcu var. Kirayə qalanlarımız var. Necə dolanacaqlar, uşaqlarını necə saxlayacaqlar, nə ilə kirayə pulunu ödəyəcəklər, heç bunu düşünən var?"

Bazarda tör-töküntülərin içi ilə keçərək ağlayan ağsaçlı satıcı qadına da yaxınlaşırıq: "Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndində-nəm. Beş şəhidim var, indiyə kimi birinin belə adını çəkməmişəm. Dövlətim 32 ildən sonra mənim qardaşımın sümük-lərini tapıb mənə verdi, mən dövlətimdən narazı deyiləm. Heç vaxt da heç nə istəməmişəm. Yer pulu istəyiblər verməmişəm, başımı aşağı salıb çörək pulumu qazanmışam. İndi baxın, burada cavanları görürsünüz, bunlara şərait yaradılsın. Qəfil gəliblər ki, üç gün ərzində buranı yığışdırın. Başqa yer də göstərmirlər ki, gedin orada işinizi görün. İndi oğlumla burada küçədə qalmışıq. Heç olmasa əvvəldən deyirdilər, bu qədər mal almazdıq, bu qədər ziyana düşməzdik".

Digər satıcı da söhbətə qoşularaq giley-güzarını bildirir: "Oğlumun da pulunu alıb bura mal almışdım, 25 mindən çox pul qoymuşuq, nə qədər ziyana düşdük. Mallarımız küçədə qalıb, hara aparaq, bilmirik. Bundan sonra necə dolanacaq sualını verirsiniz, bu suala özümüz də cavab tapa bilməmişik".

"Günə 25-30 manat yer haqqı alırdılar. Başqa yerdə işimiz də yoxdur. Fikirləşirik ki, necə dolanacaq. Bəziləri mallarını ayın 20-nə kimi buradakı mağazalarda saxlayacaq, çoxu evinə aparıb. Bura rayondan gələnlər var. Mən özüm gürcüstanlıyam, illərdir burada işləyirəm. COP29-a görə sö-kürlər ki, xarici qonaqlar gələcək, ərazini səliqəyə salırlar. Deyirlər, 20-dən sonra açılacaq. "Diqlas" da təzədən tikilir, buradakı bir çox mağazaların ora köçürüləcəyi deyilir", - deyər xanım satıcı bildirdi.

Satıcıların şikayəti ilə bağlı Nizami Rayon İcra Hakimiyyəti ilə əlaqə saxladıq. İcra hakimiyyətindən "Yeni Müsavat"ın sorğusuna cavab olaraq bildirildi ki, "8-ci km bazarı" ətrafında, Naxçıvanski küçəsi boyunca ərazidə olan qanunsuz küçə ticarətinin və antisanitar vəziyyətin aradan qaldırılması ilə bağlı tədbirlər görülür: "Qanunsuz quraşdırılmış şəhərin ümumi görünüşünə xələl gətirən köşklər götürülür. İşlər yekunlaşdıqdan sonra

si boyunca qanunsuz küçə ticarəti ilə məşğul olan şəxslərə ərazidə abadlıq işlərinin aparılacağı barədə xəbərdarlıq edilib".

İqtisadçı Eyyub Hüseynov "Yeni Müsavat"a yaranmış mövcud vəziyyəti şərh edərkən bir sıra məqamlara aydınlıq gətirib: "Uzun illər Nizami rayonunda yaşamış sakini həmin bazardan daima istifadə edirdim, evimiz o əraziyə çox yaxındır. Həmin

nın yanında ət məhsulları, digər ərzaq məhsulları satılırdı. Bəzən istehlakçıları tərəzidə də aldadırdılar. O ərazi açıq satış olduğu üçün kəskin çürüntü, tullantı qoxuları gəlirdi. Daim orada palçıq olurdu, çünki ərzaq məhsulları su ilə yuyulurdu. Heç bir sanitar normalara, qida təhlükəsizliyi normalarına cavab vermirdi. Bəzən orada, açıq havada ictimai işə fəaliyyəti həyata keçirilirdi. Səs-küy çox olurdu.

"8-ci kilometr bazarı"nda nə baş verir? - reportaj

Ticarətçilər deyir ki, COP29-dan sonra işlərini davam etdirəcəklər, icra hakimiyyəti isə...

Yaxınlıqdakı binalarda yaşayışı dözümsüz hala gətirmişdi. Bu baxımdan ərazinin yığışdırılması, qaydaya salınması müsbət addım kimi qiymətləndirilməlidir. Əlbəttə, orada fəaliyyət göstərən, küçə ticarəti ilə məşğul olan sahibkarlara əlavə yer ayrılmalıdır. Yeni ticarət mərkəzi açıla bilər, onlar güzəştərlə müəyyən müddət fəaliyyət göstərə bilərlər, gəlir əldə edə bilərlər. Ticarət mərkəzləri yaxında da qurula bilər. Orada fəaliyyət göstərən sahibkarların hüquqlarının qorunması üçün bazarın ən münasib yer bazarın içində ola bilər. Ümumiyyətlə, bazarın içində də boş yerlər olurdu, lakin insanlar nədənsə çöldə ticarət edirdilər. Bazarın içində də müəyyən şərait yaradıla bilər. Bu hal aidiyyəti qurumlar tərəfindən öz həllini tapa bilər".

Qeyd edək ki, "8-ci kilometr bazarı" ilə bağlı müxtəlif məlumatlar yayılıb. Ötən əsrin 90-cı illərində bazarın Bakının sabiq meri mərhum Rəfael Allahverdiyevin nəzarətində olduğu bildirilir. Sonradan bazarı keçmiş iqtisadi inkişaf naziri Fərhad Əliyevin yaxınları idarə etməyə başlayıb. Həmin vaxtdan bazar iki yerə bölünüb. Sənaye bazarı özəlləşdirilmək üçün Dövlət Əmlak Komitəsinə (hazırda Xidmət-red.) verilib. "Kolxoz" bazarı isə başqa bir qruplaşmanın səərəncamına keçib.

2005-ci ildən sonra bazar uğrunda daha bir qruplaşma mübarizəyə başlayıb. Qruplaşmaya rəhbərlik edən M.Əliyev hətta bu məqsədlə bir neçə dəfə bazarı bağlatdırmağa cəhd edib. Bundan əlavə, bazarın köçürülməsi məsələsi də gündəmə gəlib. "8-ci kilometr bazarı"nın uzun illər yüksək vəzifəli şəxslər arasında bölüşdürülə bilmədiyi qeyd edilir. Bazar ətrafında yaranan söz-söhbətlər çox zaman mətbuatda da yer alıb. "Vosmoy" bazarı uğrunda savaşı təfərrüatları isə Akif Çovdarovun həbsdən sonra ortaya çıxmışdı.

■ **Afaq MİRƏYİQ,**
Fotolar müəllifindir
"Yeni Müsavat"

ərazidə təmizlik, abadlıq və yaşıllıq işlərinin aparılması nəzərdə tutulur. Qeyd edək ki, bir ay öncə Naxçıvanski küçə-

ərazidə küçə ticarəti çox bərbad vəziyyətdə aparılırdı. Heç bir sanitar normalara riayət edilmirdi. Bəzən zibil qutuları-

AZERBAIJAN COP29 HOST

Ermenistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Bakıda keçiriləcək COP29 iqlim konfransında iştirak etmək niyyətindədir. Bu barədə Ermənistanın "Hraparak" nəşri hökumətdəki mənbələrə istinadən məlumat yayıb.

Baxmayaraq ki, ötən cümə günü Mirzoyan "Vətəndaş Müqaviləsi" fraksiyası ilə qapalı görüşdə "əsirlərin" geri qaytarılacağı təqdirdə Bakıya səfər edəcəyini açıqlayıb.

Nəşr yazır ki, "onlar geri qaytarılmasa belə, xarici işlər naziri həmin platformada bu məsələni gündəmə gətirməyin vacib olduğunu düşünür".

Qeyd edək ki, Azərbaycan Ermənistanı COP29 iqlim sammitinə rəsmi dəvət edib. Dəvət COP29-un prezidenti, ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev tərəfindən göndərilib.

Oktyabrın 22-də isə parla-

mentdə jurnalistlərlə söhbətində Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan deyib ki, "COP29-da iştirakla bağlı hələ qərarımız yoxdur, biz hər şeyi müzakirə etməliyik, başa düşməliyik ki, ora getmək nə üçün lazımdır. Oraya getmək Ermənistanla nə verəcək, bizim maraqlarımız nədir, tədbirdə hansı səviyyədə iştirak edəcəyik?"

Oktyabrın 25-də isə Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Paruyr Ovannisyan bildirmişdi ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycandan Bakıda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Sazişinin Tərəflər Konfransının 29-cu Sessiyasında iştirak etmək üçün dəvət alıb və hazırda bu məsələ hökumətdə müzakirə olunur.

Siyasi ekspertlər hesab edir ki, Azərbaycanın Ermənistanla rəsmi diplomatik mü-

nasibətləri olmadığı halda dəvət məktubunun göndərilməsi Azərbaycanın xoşməramlı və inklüziv yanaşmasının nümunəsidir. Bununla Azərbaycan Ermənistanla normal qonşuluq, sülh münasibətlərində yaşamaq tələfatı olduğunu da nümayiş etdirib. COP29 qlobal əhəmiyyətli tədbirdir.

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, vaxtın az qalmasına baxmayaraq Ermənistan hələ də Bakının dəvətini rəsmən qəbul edib-etmədiyini açıqlamayıb: "Rəsmi şəxslərin son bir neçə həftə ərzində verdiyi

iştirak edəcəyi barədə Ermənistanın bezi media orqanlarında fikirlər bildirilmişdi. Lakin hələ ki nə Paşinyan özü, nə də digər rəsmi instansiya bunu təsdiqləməyib. Mən hesab edirəm ki, Ermənistan baş nazir səviyyəsində olmasa da, COP29-da təmsil olunacaq. Ermənistan ya xarici işlər naziri, ya da ətraf mühitin mühafizəsi nazirini Bakıya göndərəcək. Nikol Paşinyanın hər gün bir mövqeyə gələn siyasətçi olduğu bellidir. Odur ki, Paşinyanın Bakıya gəlmək qərarını da qəfil verməsi istisna deyil. Erməni baş nazir bu addımı atarsa, ölkəsi və özü üçün ən düzgün qərar ver-

Politoloq hesab edir ki, Ermənistan COP29-a gələcəksə, hər hansı şərt irəli sürmədən gəlməlidir: "COP29 kimi beynəlxalq səviyyəli tədbir şərt irəli sürmək yeri deyil. Ara-sıra erməni mediası yazır ki, Paşinyan Bakıya keçmiş separatçı rejimin Bakıda həbsdə olan keçmiş liderlərinin azad olunması şərti ilə gedə bilər. Xarici işlər naziri Mirzoyan da ötən həftə açıqlamasında "əsirlərin" geri qaytarılacağı halda COP29 üçün Bakıya gedəcəyini demişdi. "Əsirlər" deyərkən o, Bakıda həbsdə saxlanan keçmiş separatçı rejimin başçıları olmuş cinayətkarları nəzərdə tutur. Hal-

COP29-da iştirak üçün dəvət göndərməsi xoş və sülhməramlı niyyətin təzahürüdür. Baş nazir Paşinyanın COP29 çərçivəsində Azərbaycana gəlişi sülh müqaviləsinin imzalanmasını tezəşdirir və bütövlükdə Cənubi Qafqazda əməkdaşlığa töhfə verə bilər. Əslində bu, Ermənistan üçün böyük bir şansıdır. Çünki Azərbaycana və azərbaycanlılara qarşı uzun illər boyu işğal, etnik təmizləmə və digər ağır müharibə cinayətləri həyata keçirən Ermənistan əgər sülh istəyirsə, etimad yaratmaq üçün konstruktiv davranmalı və bu istiqamətdə real

Ermənistan COP29-da təmsil olunacaq - açıqlama

Erməni mediası hökumətin qərara gəlməsindən yazır

açıqlamalarda dəvətin müzakirə edilməkdə olduğu deyilir. Belə görünür ki, təxminən bir ay öncə Rauf Arifoğlunun dediyi kimi, Ermənistan bu məsələdə özünü baha satmağa çalışır, sonda isə COP29 tədbirində nazir səviyyəsində olsa da təmsil olunacaq, özünü kənar qoymayacaq. Ermənistanın məşhur "Hraparak" qəzetinin xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın COP29 iqlim konfransında iştirak etmək niyyətində olduğunu yazması da bunu deməyə əsas verir. Hesab edirik ki, artıq Ermənistan hökuməti COP29-da təmsil olunmaq qərarını verib, sadəcə, hələ rəsmi açıqlamırlar.

Hətta bir ay öncə baş nazir Nikol Paşinyanın COP29-da

miş olacaq. Onun COP29-da iştirak üçün Bakıya gəlişi sonrakı proseslərin - sülh danışıqlarının dinamikasına və effektivliyinə müsbət təsirini göstərir. Ümumiyyətlə, Ermənistan Bakıya dəvəti qəbul edəcəksə, bu, onun Azərbaycanla münasibətlər qurmaqda maraqlı olduğunu bir əlaməti kimi qəbul olunacaq. Əgər Bakıdan edilən dəvət qəbul olunmayacaqsa, uzadan tərəf Ermənistan olacaq. Ermənistan beynəlxalq ictimai rəydə bununla özünə mənfi fikir formalaşdıracaq. Belə rəy yaranacaq ki, Ermənistan uzlaşma yox, uzaqlaşmaq yolunu tutub. Sülh üçün stimül verən addımları atmaqdan uzaq ölkədir".

buki həmin şəxslər əsir deyillər, Azərbaycan dövlətinə, Azərbaycan xalqına qarşı ağır cinayətlər törətmiş qatı cinayətkarlardır. Buna görə də bəzələndə Azərbaycan qanunlarına uyğun olaraq cinayət işi açılıb və məsuliyyətə cəlb olunublar. Bu cür cinayətkarların azad edilməsi şərtini irəli sürməyin heç bir mənası yoxdur və Azərbaycan təbii ki, belə şərti qəbul etməz.

Azərbaycan dövlətini göndərib, gəlib-gəlməmələri ermənilərin öz seçimləridir. Biz onlara Bakıya gəlmələri üçün xahiş-minnət edən deyilik. Dəvəti qəbul edəcəklərsə, öz faydalarına olacaq. Etməyəcəklərsə, itirən Ermənistan olacaq, Azərbaycan yox. Azərbaycanın Ermənistanla

addımlar atmalıdır".

Onu da bildirək ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında bu günə kimi sülh müqaviləsi imzalanmadan bir sıra razılaşmalar əldə olunub, həmçinin İrəvan COP29-un Azərbaycanda keçirilməsinin əleyhinə çıxış etməyib, o zaman baş nazir Nikol Paşinyanın ölkəmizə keçirilən qlobal miqyaslı tədbirdə iştirak etməsində heç bir problem olmamalıdır. Lakin belə görünür ki, Nikol Paşinyan bu addımı atmaqdan çəkinir, ona görə də nazir səviyyəsində təmsil olunacaqları barədə yerli mediaya informasiya sızdırılır.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Qərbin Belarus planı - Lukaşenko ölkəsini qoruya biləcəkm

Elxan Şahinoğlu: "Belarusda hakimiyyət dəyişikliyinə nail olsalar, bu, Qərbin uğuru, Rusiyanın isə məğlubiyyəti olacaq"

Qərbin uzun müddətdir inqilab ssenarisi hazırladığı ölkələrdən biri də Belarustur. Ukrayna-Rusiya müharibəsi fonunda Lukaşenkoya xeyli təzyiq və təhdidlər edildi, lakin "Batka" bunları dəf edə bildi.

İndi isə Qərb və Avropa Belarusa gələn ilin əvvəlində keçiriləcək prezident seçkisinə "hazırlaşır".

Qeyd edək ki, Belarusun Mərkəzi Seçki Komissiyası gələn ilin yanvarında keçiriləcək prezident seçkisinə həzırkı dövlət başçısı Aleksandr Lukaşenkonun namizəd kimi irəli sürülməsinin dəstəklənməsi üçün imza toplamaq üzrə təşəbbüs qrupunun qeydə alınması barədə qərar qəbul edib.

Lukaşenkonun namizədliyinin müdafiəsi üçün imza toplamaq üzrə təşəbbüs qrupunun qeydiyyatı ilə bağlı sənədlər oktyabrın 26-da Mərkəzi Seçki Komissiyasına daxil olub.

Belarusda prezident seçkisi 2025-ci il yanvarın 26-da keçiriləcək. Prezidentliyə na-

mizəd kimi irəli sürülmək istəyənlər 2024-cü il noyabrın 1-dən gec olmayaraq onların irəli sürülməsi üçün təşəbbüs qrupunun qeydə alınması üçün zəruri olan sənədləri MSK-ya təqdim etməlidirlər. Prezidentliyə namizədlərin irəli sürülməsinin dəstəklənməsi üçün seçici imzalarının toplanması noyabrın 7-dən dekabrın 6-sı daxil olmaqla, davam edəcək. Prezidentliyə namizəd olmaq istəyən ən az 100 min vətəndaşın imzasını almalıdır.

Nəzərə çatdıraq ki, Lukaşenkonun ölkə daxilində ciddi alternativi yoxdur. Buna rəğmən ölkədə qarışıqlıq salmaq ssenariləri də aktivləşdiriləcək. Bəs Lukaşenko bu dəfə də əlinə silah alıb ölkəsini qanlı hadisələrdən qoruya biləcəkm?

Politoloq Elxan Şahinoğlu mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib. Politoloq qeyd edib ki, Aleksandr Lukaşenkonun bu seçkidə iştirak edib-etməyəcəyi ilə bağlı hələ ki, kəskin qərar yoxdur: Çünki özü də bir neçə

dəfə eyham vurub ki, yerinə başqasını da hazırlaya bilər. Yaşı da kifayət qədər çoxdur. Lakin özü də namizədliyini irəli sürə bilər.

Ötən seçkilərdə ciddi qarşıdurmalar, küçə mitingləri, yürüşlər oldu, lakin Lukaşenko öz hakimiyyətini qoruya

bildi. Ola bilsin ki, bu dəfə də Qərbin müəyyən dairələri Lukaşenkonu hakimiyyətdən yıxmaq üçün müəyyən təşəbbüslərlə çıxış etsinlər. Lakin məsələ burasındadır ki, Belarusa hazırda müxalifətin manevr imkanları daralıb, bir çox nümayəndələri

həbsdədir, digər liderləri bir sıra Qərb ölkələrində, o cümlədən Polşada qərar tutublar və onların geri qayıtması mümkün deyil. Ona görə də müxalifətin vahid namizədlə çıxış edəcəyinin özü də sual altındadır.

Lakin bütün hallarda Qərbin beyin mərkəzləri Lukaşenkonu hakimiyyətdən yıxmaq üçün müəyyən ssenarilər hazırlaya bilərlər. Çünki Belarusa hakimiyyət dəyişikliyi Qərb üçün vacibdir. Belarus Rusiyanın ən yaxın strateji müttəfiqidir, Ukraynaya qarşı müharibədə Rusiya Belarusun imkanlarından da istifadə edib. Yeni əgər Qərb Belarusa hakimiyyət dəyişikliyinə nail olsa, özünə yaxın simanı hakimiyyətə gətirə bilsə, bu, Qərbin uğuru, Rusiyanın isə məğlubiyyəti demək olacaq. Ona görə də bu mübarizədə Rusiya da aktiv olacaq və əlindən gələni edəcək ki, Lukaşenko və yaxud onun varisi hakimiyyət uğrunda mübarizədə müxalifətə məğlub olmasın".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Oktaybrın 28-də saat 01:00 radələrində 1985-ci il və 1977-ci il təvəllüdlü (qadın cinsli) şəxslər göbələk zəhərlənməsi diaqnozu ilə Xaçmaz Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına hospitalizasiya olunub. TƏBİB-dən bildirilib ki, onlara ilkin tibbi yardım göstərilib və ixtisaslı tibbi yardımın göstərilməsi üçün təcili tibbi yardım avtomobili vasitəsilə Kliniki Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinə təxliyəsinə qərar verilib. Təxliyə zamanı 1977-ci il təvəllüdlü (qadın cinsli) şəxsin xəstəxanayaqədər ölüm faktı qeydə alınıb.

1985-ci il təvəllüdlü (qadın cinsi) şəxs isə kəskin ağır və ekzotoksiki şok vəziyyətində Kliniki Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinə çatdırılıb. Bütün reanimasiya tədbirlərinin aparılmasına və həkimlərin çoxsaylı səylərinə baxmayaraq, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Məlumdur ki, yeməli göbələklərdən qədim zaman-

Göbələkdən zəhərlənən geri dönmür? -

2 nəfərin ölümünün səbəbi

Meşədən özbaşına göbələk toplamaq risk deməkdir; papaqlı göbələklərin 3000 çeşidi arasında yalnız 400 növü yeməlidir

də toksinlərin olmasıdır. Papaqlı göbələklərin 3000 çeşidi arasında yalnız 400 növü yeməlidir. Qalanları zəhərli-dir və ya yeyilməməsi tövsiyə olunur.

Göbələkdən zəhərlənmə ən çox yayılmış mövsümi qida zəhərlənmələrindən biridir. Azərbaycanda adi şampinyon, yay boletusu,

Göbələk zəhərlənməsi-nə səbəb ola biləcək halların siyahısına aşağıdakılar daxildir:

- tanış olmayan və şübhəli olan göbələklərin yığılması;
- yol kənarında, sənaye müəssisələrinin yaxınlığında, radioaktivliyin yüksək olduğu yerlərdə göbələklərin yığılması;

dən hərəreti, titrəmə hissi.

Göbələkdən zəhərlənmə təhlükəsi məhsulu emal etməklə tamamilə aradan qaldırılır.

Konservləşdirilmiş göbələklər qapalı qabda uzun müddət saxlandıqda botulizm səbəb ola bilər.

Konservləşdirmə texnologiyasına riayət olunmalı və yeməli

Bu il Azərbaycanda kərə yağı istehsalı idxaldan çox olub

2024 -cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycana 123 milyon 972 min ABŞ dolları dəyərində 22 min 204 ton kərə yağı idxal edilib.

"APA-Economics"-in Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə dəyər baxımından 84.5% və ya 56 milyon 779 min ABŞ dolları, həcm baxımından isə 84.3% və ya 10 min 155 ton artıb. Belə ki, 2023-cü ilin ilk 9 ayında Azərbaycana 67 milyon 193 min ABŞ dolları dəyərində 12 min 49 ton kərə yağı və süddən hazırlanmış digər yağlar idxal edilib.

Hesabat dövründə kərə yağı və süddən hazırlanmış digər yağların ümumi idxalda payı 0.85% təşkil edib.

Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən isə bu ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkədə 22 min 345 ton kərə yağı istehsal edilib. Bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 10.5% çoxdur. Beləliklə, hesabat dövründə Azərbaycanda kərə yağı istehsalı idxaldan 141 ton çox olub.

Qeyd edək ki, bu dövrdə Azərbaycanda idxal kərə yağının orta satış qiyməti 20.90 manat, yerli kərə yağının orta satış qiyməti isə 19.71 manat təşkil edib.

lardan istifadə olunur. Bu məhsul zülallar, aktiv fermentlər, bitki şəkərləri, A, C, D, B qrupu vitaminləri, həmçinin selen, kalium, dəmir və sink duzları ilə zəngindir. Diqqətlə seçilmiş göbələklərdən düzgün hazırlanmış yeməklər təhlükəsiz və ləzzətli olur. Müasir dietoloqlar məhsulun faydalılığı ilə bağlı müxtəlif fikirlər bildirirlər. Göbələklər bir tərəfdən qiymətli zülalların, təbii duzların və fermentlərin mənbəyi olmaqla yanaşı, digər tərəfdən, çətin həzm olunan qidalar hesab edilir. Uşaqlar və hamilə qadınlar tərəfindən istehlakı arzuolunmazdır. Göbələklərin toplanmasına, saxlanmasına və emalına düzgün əməl olunmadıqda, onlar insan həyatı üçün potensial təhlükə yaradır.

Göbələkdən zəhərlənməyə səbəb onların tərkibin-

çıxıntı boletus, ağ göbələk, qəşəng boletus, çəhrayı südlüçə, narıncı südlüçə, palıd südlüçəsi, sarı yağlıca və digər yeməli göbələklərə rast gəlmək olar. Yeməli olmayan göbələklərə isə qızılı qaravul, sarı qaravul, gözələnmiş yeməklər təhlükəsiz və ləzzətli olur. Müasir dietoloqlar məhsulun faydalılığı ilə bağlı müxtəlif fikirlər bildirirlər. Göbələklər bir tərəfdən qiymətli zülalların, təbii duzların və fermentlərin mənbəyi olmaqla yanaşı, digər tərəfdən, çətin həzm olunan qidalar hesab edilir. Uşaqlar və hamilə qadınlar tərəfindən istehlakı arzuolunmazdır. Göbələklərin toplanmasına, saxlanmasına və emalına düzgün əməl olunmadıqda, onlar insan həyatı üçün potensial təhlükə yaradır.

Sağlamlıq üçün ən böyük təhlükəsi olan solğun amanita, sezar amanitası, qırmızı amanita, panterli amanita, şeytani boletus, ağarmış klitosibe, qıfvari klitosibe, oyuqlu entoloma, konusvari hiqrosibe, kükürlü qifoloma, çəhrayı lepiota, təmiz misena və digər göbələk növlərini nümunə göstərmək olar. Göbələk səhv yığılarsa və emal şərtləri pozularsa, onun istehlakı insan həyatı üçün təhlükə yaradır.

- qurdlu və ya çürük, köhnə göbələklərin yığılması;
- aşağı keyfiyyətli qablaşdırmadan istifadə;
- göbələk yığarkən şəxsi gigiyena qaydalarına əməl edilməməsi;
- emal olunmamış məhsulun uzunmüddətli (üç saatdan çox) saxlanması;
- köhnəmiş göbələklərin qidada istifadəsi;
- göbələklərin spirtli içkilərlə birlikdə istehlakı.

Göbələkdən zəhərlənmənin əlamətləri onların növünə, hazırlanması və istehlak xüsusiyyətlərinə, alınan toksinin miqdarına görə dəyişir. İlk simptomlar zəhərin bədənə daxil olmasından yarım saat sonra başlayır. Bəzi hallarda göbələk intoksikasiyasının klinik mənzərəsi hər hansı bir qida zəhərlənməsinin tipik təzahürləri ilə eyni olur: mədə ağrısı, ürəkbulanma və qusma, ishal, artan bə-

məyin hazırlandığı otağın gigiyenasına nəzarət edilməlidir. Kortəbii, bazarlarda və ya keyfiyyət sertifikatı olmayan hazır konservləşdirilmiş göbələk istehlak edilməməlidir.

Göbələklərdən zəhərlənməyə ilk şübhə yarandığı halda, dərhal həkimə müraciət etmək lazımdır.

Göbələk zəhərlənməsinin qarşısını almaq üçün göbələklərin tanınması, toplanması, daşınması, saxlanması, emalı texnologiyasına ciddi riayət etmək tövsiyə olunur. (AQTA)

Kliniki Tibbi Mərkəzin (KTM) Toksikologiya şöbəsinin müdiri Azər Maqsudov mətbuata bildirib ki, zəhərlənmələr əsasən iki növ göbələkdən olur - qırmızı papaqlı, ağ nöqtəli milçəkqıran göbələyi və solğun əzəvay: "Zəhərlənib ölənlər göbələyin ən təhlükəli növü olan solğun əzəvayı yeyib-

lər. Bu göbələyi qaynadanda da, bişirəndə də zəhəri parçalanmır. Bir ya iki ədəd solğun əzəvay göbələyi 10-15 nəfərin vəziyyətini pisləşdirib, ölümünə səbəb ola bilər. Göbələk zəhərlənməsinin ilk əlaməti ürəkbulanma, tək-tək hallarda qusma, qarın nahiyyəsində köpdür".

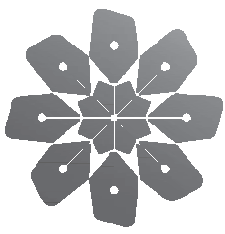
Qida mütəxəssisi Meh-səti Hüseynova "Yeni Müsəvat"a açıqlamasında bildirdi ki, göbələkləri tanımadan meşədən özbaşına toplamaq öz-özlüyündə risk deməkdir. Mütəxəssis belə göbələklərdən istifadə etməməyi tövsiyə edir: "Zəhərli göbələklərin bir çox növü var, Azərbaycanda yetişən zəhərli göbələk növlərindən ən təhlükəlisi Amanit göbələyidir, belə ki, bu göbələyin bir hissəsinin yeyilməsi belə faciəyə səbəb ola bilər: Amanitlərin toksinləri əsasən qaraciyər və qan hüceyrələrini məhv edir. Zəhərli göbələkləri digərlərindən seçməyin bir neçə üsulu var. Göbələkləri görünüşünə, rənglərinə görə fərqləndirmək olar. Tünd, qırmızıya çalan rəngdə olan gö-

bələklər adətən zəhərli olur, daha kəskin, xoşagəlməz qoxusu var ki, bu da onun yeyilə bilməyən olduğunu göstərir".

Qeyd edək ki, yeyildikdən 6 saat sonra meydana çıxan zəhərlənmələrdə ürəkbulanma, qusma, ishal, qızdırma, nəbz artımı, qarın ağrısı, vaxt keçdikcə qaraciyər, böyrək pozuntuları, bu pozuntulardan qaynaqlanan əlamətlər ortaya çıxır və koma, ölümle nəticələnə bilər. Göbələk yeyən insanda bu əlamətlərdən biri və ya bir neçəsi müşahidə olunduğu təqdirdə mütləq vaxt itirmədən ən yaxın tibbi mərkəzə çatdırılmalıdır.

Göbələk zəhərlənmələrinin müalicəsi əsas etibarilə zəhərlənmə əlamətlərinə əsasən təyin edilir. Dəqiq müalicəsi yoxdur. Bütün müalicələrə baxmayaraq bəzən ölümle nəticələnən hallar çox olur. Ancaq göbələk zəhərlənməsinin qarşısını almaq mümkünür və bunun üçün təbii mühitdə yetişən göbələklərin yeyilməməsinə diqqət etmək lazımdır.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsəvat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

ABS-da aparılan araşdırmada qulaqcıqların uşaqlara zərərli təsiri barədə xəbərdarlıq edilib. Tədqiqatçılar izah ediblər ki, uşaqların səs-küyə məruz qalması onların yuxusuna və öyrənməsinə, dilinə, stress səviyyələrinə və hətta qan təzyiqinə təsir edə bilər.

Son illər gənclərin və uşaqların qulağından qulaqcıqlar əskik olmur. Yol gedəndə, ictimai nəqliyyatda, evdə, parkda...hər yerdə. Musiqisiz bir anın belə keçməsinə razı olmurlar az qala deyə bilərik. Amma bunun ciddi, həm də gələcəyə yönəlik fəsadları çoxdur. Elmi araşdırmalar və mütəxəssislər həyəcan təbili çalır.

Universitet tərəfindən uşaqların sağlamlığı ilə bağlı aparılan yerli araşdırmaya görə, hər üç valideyndən ikisi ibtidai və ya orta məktəb yaşlı uşaqlarının audio cihazlardan istifadə etdiyini, 5-8 yaşlı uşaqların valideynlərinin yarısı isə uşaqlarının qulaqcıq taxdığını bildirib. Uşaqları qulaqcıqdan istifadə edən valideynlərin yarısı övladının gündə ən azı 1 saat, 6 valideyndən biri isə orta hesabla uşağın gündə ən azı 2 saat qulaqcıqdan istifadə etdiyini təsdiqləyib.

Miçiqan Universitetindən tədqiqatın aparıcı üzvü Dr. Susan Volford mövzu ilə bağlı deyib: "Qulaqcıqlar kiçik uşaqlar arasında çox populyardır və onları müntəzəm olaraq daha güclü səs-küyə məruz qoydu. Sorğu nəticələrinə görə, uşaqlar daha çox

evdə, məktəbdə və avtomobilə qulaqcıqdan istifadə edirlər. Uzun müddət və ya güclü səs-küyə məruz qalmaq uzunmüddətli sağlamlıq problemlərinə, o cümlədən eşitmə itkisinə və ya tinnitusa səbəb ola bilər".

Volford uşaqların səs-küyün potensial zərərlərinə ən həssas qrup olduğuna diqqət çəkib, çünki onların qulaq kanalları böyüklərdən daha kiçikdir: "Uşaqların qulaqları hələ də inkişaf mərhələsindədir və bu, qəbul etdikləri səs səviyyələrinin yaratdığı zərərlərə səbəb olur. Uşaqların daxili qulağındakı kiçik hüceyrələr eşitməyə kömək edir. Bu hüceyrələr zədələndikdə və ya öləndə eşitmə itkisini müalicə etmək mümkün deyil".

Volford uşaqların qulaqcıqdan istifadə etməsi nəticəsində səs-küyə məruz qalma riskini azaltmaq üçün tövsiyələr verib. Vurğulayıb ki, valideynlər uşağın səsini, dinləmə vaxtını izləmək və tənzimləməklə mənfi təsirləri azalda bilər. Bir şərtlə ki, qulaqcıqdan istifadə müddəti gündə 60 dəqiqədən, səs intensivliyi isə 60 faizdən çox olmasın.

Avtobus qırmızı işıqda keçib qəza törətdi, iki nəfər öldü

Bakıda avtobus işıqforun qırmızı işığında keçərək qəza törədib. APA xəbər verir ki, hadisə oktyabrın 29-da axşam saatlarında Binəqədi rayonu ərazisində baş verib. Belə ki, Mehdiyev Əkbər Ağamalı oğlu idarə etdiyi "Karsan" markalı avtobusla işıqforun qırmızı işığında dayanmayaraq hərəkətə davam edib.

İşıqforun yaşıl işığında Binəqədi şossesi istiqamətində hərəkətə başlayan "Opel-Corsa" markalı avtomobillə, "Opel Carsa" da "Changan" və "Hyundai Santa Fe" markalı avtomobillərlə toqquşaraq zəncirvari qəza edib.

Hadisə nəticəsində "Opel-Corsa"-nın sürücüsü Azər Əyubov və səmşişin Cavid Məmmədov hadisə yerində ölüb.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

Uşaq və gənclər

ÜSAVAT
N 199 (8572) 31 oktyabr 2024

Gəncləri ölümə aparan qulaqdakı "qatil"

Gənc nəsil niyə qulaqcıqsız yaşaya bilmir?

Bu arada, valideynlər də qulaqcıqlara görə uşaqlarında eşitmə itkisinin ilkin əlamətlərini aşkar ediblər. Bu əlamətlərə söhbəti təkrarlamaq istəmək, tez-tez zəng səsleri eşitmək, yaxınlıqdakı insanlarla yüksək səsə danışmaq, nitqin gecikməsi və ya yüksək səslərə cavab verməmək daxildir. Uşaqlarda bu əlamətlər müşahidə edildikdə həkimə müraciət etmək lazımdır.

Psixoloqlar hesab edir ki, qulaqlıqlardan istifadə patoloji dərəcədədir. Bu kimi alətlər insan psixologiyasına çox pis təsir göstərir. Musiqidə müəyyən herslər olur. Musiqiçilər insanlar dinləsinlər deyər, müəyyən ritmlər, tembrlər qoyurlar. Bu da insanlarda asılılıq yaradır. 3 yaşa qədər uşaqlardan musiqini, qulaqlığı uzaq tutmaq lazımdır. Amma bu, bir faktıdır ki, bəzi valideynlər uşaqları qulaqlıqla yatızdırırlar. Özləri qulaqlıqla hansısa bir filmə və ya musiqiyə qulaq asarkən, uşaq da qulaqlıqla yatır. Maşınla gedərkən də qulaqcıqdan istifadə etmək, zəngə cavab vermək düzgün deyil. Ona görə ki, diqqət ora yönəlir, insanlar getdiyi yola konsentrasiya ola bilmir. Naqilsiz qulaqlığın beyinə təsiri lap çoxdur. Ona görə limitli istifadə etmək lazımdır.

Son 7 ildə qulaqcıqlı piyadalara görə bədbəxt hadisələr 3 dəfə artıb

Araşdırmalara görə, son 7 ildə qulaqcıqlı piyadaların iştirakı ilə yollarda baş verən bədbəxt hadisələr 3 dəfə artıb. Qulaqcıq istifadəçiləri 30 yaşa qədər eşitmə qabiliyyətini itirmə riski daşıyırlar. Statistika da göstərir ki, dünyada qarşılaşma həddi cavandır. Belə ki, əvvəllər bu hədd 70 yaşdan sonra yaranırdısa, indi artıq 30-40 yaşında insanlar bundan əziyyət çəkirlər.

Müşahidələrimiz göstərir ki, qulağında qulaqcıq, özünü tamamilə musiqiyə "təslim etmiş" yeniyetmə və gənclərin sayı durmadan artır. Eyni zamanda paytaxtda sağa-sola baxmadan yolu keçən qulaqcıqlı gənclərə də rast gəlmək olar. Məhz təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməyən qulaqcıqlı gənclər sürücülər üçün də təhlükə mənbəyidir.

Amerikalı mütəxəssislər elektron sistemlərində toplanan travmatoloji hesabatların, eləcə də internet axtarış motoru

"Google"-in 2004-2011-ci illəri əhatə edən xəbərlər arxivinin təhlili aparıblar. Alimlər yol-nəqliyyat hadisələrində zərərçəkmiş və insident zamanı qulaqcıqla olmuş piyadalara xüsusi diqqət ayırıblar. Ümumilikdə

hadisələrin 70 faizinin piyadaların ölümü ilə nəticələndiyi bəlli olub. O da bəllidir ki, "Musiqi can dərmanındır" sözlərini əbəss yerə deməyiblər.

Bəs konkret olaraq qulaqcıq gələcəkdə qulağımız üçün hansı fəsadları, problemləri yaradır?

Həkimlər xəbərdarlıq edir: qulaqda cingilti, uğultu, karlıq və...

Həkimlər bildirir ki, normal eşitmə üçün 30 desibel səs yüksəkliyi kifayətdir. 110 desibele qalxdıqda isə eşitmə orqanı üçün təhlükəli haldır. Qulaqcıqlarda isə səs sin yüksəkliyi 120 desibel olur. Bu isə kifayət qədər narahat edici məqamdır. Sanki düz qulağımızın dibində təy-yərə uçur. Səsin səviyyəsi o həddə çatır. Ona görə də 85 desibel şiddətindəki səslərə 8 saatdan, 88 desibel üçün 4 saat, 91 desibel üçün 2 saat və 100 desibel üçün 15 dəqiqədən artıq qulaq asmağı tövsiyə edilmir. Qulaqcığın səs şiddəti birbaşa qulaq pərdəsinə, daxili qulağa və qulaq sinirinə istiqamətləndiyi üçün zərəri böyükdür. Uzun davamlı və yüksək səsli musiqi dinləmə qulaqda qalıcı cingildəmə və uğultu yaradır. Sinirlər zədə gördüyü üçün eşitmə itkisi və karlıq meydana gələ bilər. Belə vəziyyətdə isə əvvəl qulaqcıq istifadə edən şəxs

sonradan eşitmə cihazı istifadə etmək məcburiyyətində qalacaq. Ümumiyyətlə, nə qədər yüksək amplitud, o qədər aşağı eşitmə səviyyəsidir. Bəzən insanlar tək qulaqda istifadə edirlər. Bu, tibbi cəhətdən düzgün deyil. Bu zaman qulağın biri tam yüklənir. Digəri isə sərbəst qalır. Bu isə eşitmə sisteminin dəyişikliyi pozur. Qulaqcıqla uzun müddət və yüksək səsli musiqi dinləmək olmaz. Ən təhlükəli vakuum qulaqcıqlardır. Çünki onlar birbaşa qulaq pərdəsinə təsir edir. Uzun müddət qulaqda saxladıqda isə pərdəni gərgin vəziyyətdə saxlayır. Davamlı olaraq qulaqcığın bu növündən istifadə olunması eşitmə orqanımızın 3-4 il sonra tamamilə zədələnməsinə səbəb olur. Kanalıçı qulaqcıqlar başüstü qulaqcıqlardan daha aşağı səviyyələrdə səsli təmin olunduqları üçün daha etibarlı hesab edilir. Qulaqcıq seçilərkən çöldən ən az səs alan qulaqcıqlara üstünlük verilməlidir.

Bundan başqa, qulaqcığın ölçüsü ilə bağlı da müəyyən standartlar var. Əgər qulaqcıq qulağa uyğun deyilsə, kiçik və ya böyükdürsə, qulağı mexaniki olaraq incidir. Heç bir firmaya aid olmayan, ucuz qulaqcıqlar da qulaqlara mənfi təsir edir.

ÜS AVAT

Son səhifə

N 199 (857) 31 oktyabr 2024

Stressdən 3 dəqiqəyə qurtulun

Günlük həyatımızda stress qaçılmazdır. Stresslə mübarizə aparmağın isə sadə yolları var. Heç bir ağırlıq qaldırmadan, hərəkət etmədən, ələ oturdüğunuz yerdə stressi idarə etmək mümkündür. Bunun üçün sadəcə nəfəs texnikasını bilmək kifayətdir.

Milli.Az xəbər verir ki, nəfəs texnikası stressi idarə etmək üçün çox təsirli bir yoldur. Nəfəs alışı və verişini düzgün yönləndirmək, bədənə fiziki və emosional gərginliyi azaltmağa kömək edir.

I üsul

Rahat bir pozada oturun və ya uzanın.

Burunla dərin bir nəfəs alın, qanının genişlənməsinə icazə verin.

Ağızdan yavaşca nəfəs verin. Bu prosesi 5-10 dəqiqə təkrarlayın.

II üsul

Burunla 4 saniyə nəfəs alın.

Nəfəsi 7 saniyə saxlayın.

Ağızdan 8 saniyə ərzində nəfəs verin. Bu texnika, narahatlığı azaltmağa və rahatlamağa kömək edir.

III üsul

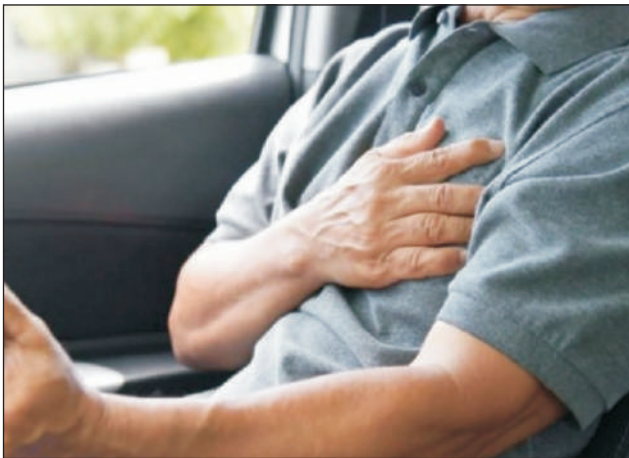
2 saniyə burunla dərin nəfəs alın, 2 saniyə nəfəsi saxlayın, 4 saniyə ağızdan nəfəs verin.

Bu dövrü 5-10 dəqiqə ərzində təkrarlayın.

Gündəlik həyatınıza 5 dəqiqəlik bir nəfəs rutini əlavə edin. Nəfəs alıb-verərək diqqətinizi bədəninizin hissələrinə yönəldin. Öz nəfəsinizə diqqət yetirin. Nəfəsinizin necə alındığını verildiyini hissə edin.

Bu texnikaları gündəlik həyatınıza daxil edərək, stresslə mübarizə aparmağı asanlaşdır bilərsiniz. Rahatlamaq və stressi azaltmaq üçün bu növ məşqləri müntəzəm olaraq həyata keçirmək faydalıdır.

Bu məhsullar kişilərdə infarkt riskini azaldır

Pendir və qatıq qəbulu 42-60 yaşlı kişiləri infarktdan qoruya bilər. Böyük Britaniyanın "Gloucestershire Live (GL)" nəşri ürək xəstəlikləri riskini azaldan məhsullar barədə yazı dərc edib. Nəşrin məlumatına görə, tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, ən azı 20 il ərzində müntəzəm olaraq çoxlu fermentləşdirilmiş süd məhsulları (pendir, yoğurt, kəsmik, kefir) yeyən

Ən kalorili meyvə və giləmeyvələr bunlardır

Meyvə və giləmeyvələr əsasən pəhriz məhsulları hesab olunur, lakin onların arasında yüksək kalorili olanları da var. Oxu.Az-ın məlumatına görə, bu barədə rusiyalı terapevt Yelena Ustinova Gazeta.ru-ya danışmış. O qeyd edib ki, meyvə və giləmeyvələrin kaloriliyi əsasən tərkiblərindəki karbohidratların miqdarı ilə şərtlənir - nə qədər çox olarsa, kaloriliyi də bir o qədər yüksək olur. Əksər meyvələrdə 100 qrama təxminən 10 qram karbohidrat düşür. Lakin banan, üzüm, xurma və avokado daha yüksək kalorililiyi ilə fərqlənir.

"Onların arasında lider banandır ki, 100 qramına təxminən 20 qram karbohidrat düşür. Bir bananın çəkisi (qabıqla) təxminən 200 qram olduğundan, bir meyvəyə təxminən 200 kalori düşür. Buna görə də, artıq çəkiddən və ya şəkərli diabetdən əziyyət çəkənlərə bu məhsulun qəbulunu məhdudlaşdırmaq tövsiyə olunur. Və bir qədər yetişməmiş, yaşıl-sarı bananları seçmək daha yaxşıdır, çünki onlarda karbohidrat daha az, sellüloza isə daha çoxdur", - deyir Ustinova bildirib.

Həkimin sözlərinə görə, kalorililik baxımından sonra üzüm gəlir ki, 100 qramına təxminən 15-20 qram karbohidrat düşür. Üzüm yüksək kaloriliyi ilə fərqlənsə də, bir çox faydalı xüsusiyyətlərə malikdir. Xüsusilə qırmızı üzüm resveratrol və kversetin kimi antioksidantlarla zəngindir ki, bunlar orqanizmə sərbəst radikallarla mübarizə aparmağa kömək edir.

"Üçüncü yeri 100 qramında 20 qrama qədər şəkər olan xurma tutur. Bu meyvədə çoxlu saxaroza var, ona görə də onu ara-sıra qəbul etmək lazımdır, xüsusilə artıq çəki və ya diabet olduqda", - deyir mütəxəssis əlavə edib.

Kalorilik baxımından dördüncü yeri yağların yüksək konsentrasiyası ilə fərqlənən avokado tutur. Diyetoloqun sözlərinə görə, bu meyvənin 100 qramına təxminən 160-180 kalori düşür ki, bu da ilk növbədə yüksək yağ tərkibi ilə bağlıdır (100 qramda təxminən 14 qram).

kışılərdə ürəyin işemik xəstəliyi riski bu qidaları qəbul etməyən kişilərə nisbətən daha azdır. Eyni zamanda rasionunda adi süddən çox istifadə edən kişilər yüksək dərəcədə ürək problemləri riski altındadır. Eyni zamanda qeyd olunub ki, sağlamlıq və fermentləşdirilmiş qidaların qəbulu arasında əlaqəni təmin edən mexanizm hələ tam şəkildə tədqiq olunmayıb.

İnsultdan sonra demensiya niyə baş verir?

İnsultdan sonra çox xəstələrdə fiziki qüsurla yanaşı, əqli geriqlik də baş verə bilər.

Professor Kiril Proşayev insultdan sonra demensiyanın əlamətlərini açıqlayıb. "Əgər xəstə insultdan sonra əlsizmədə zəifdirsə və gücü yoxdursa, bu, damar mənşəli demensiya riski olduğunu göstərə bilər. Amma tək səbəb bu deyil. Bilək gücü nevrologiyada vacib markerdir və çoxlu digər xəstəliklərdə də proqnoz verir. Məsələn, bilək gücsüzlüyü sarkopeniya, nevroloji problem, ürək-damar problemi, ürək çatışmazlığında ola bilər. Ona görə özünüzdə bilək zəifliyi və digər əli sıxmaqda gücsüzlük gördükdə, dərhal demensiyadan şübhələnməyin. Mütləq nevroloqa müraciət edin. Amma insuit keçirən xəstədə bu əlamət ciddi siqnalıdır".

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanların omba sümüyü betondan daha möhkəmdir.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq? ağcaqanadların hissiyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.
- * "Süd yolu" qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz olduğu düşünülür.
- * Bir insan gündə ən az 500 litr oksigen istifadə edir.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * Gözlərin hər biri 130 milyondan çox görmə sinir hüceyrəsindən ibarətdir. Hər hüceyrənin içində isə 100 trilyon atom var. Bu rəqəmlər isə ümumilikdə dünyadakı bütün ulduzların sayından daha çoxdur.
- * Hazırda dəniz aləmində 180-nə yaxın balıq növü işıq görmədən yaşayır.
- * Əgər bir sözü xatırlamaqda çətinlik çəksəniz, yumruğunuzu sıxın. O zaman beyinin fəaliyyəti daha da artır və yaddaşı işə salmağa kömək edir.
- * 600 kiloqramlıq bir balının ürək damarının içinə bir insan yerləşə bilər.
- * Bir insan yaşadığı müddətdə ortalama 23 min dəfə göz qırpır, 100 min dəfə ürəyi döyünür, 23 min dəfə nəfəs alır, qaraciyərləri ilə 1500 litr qan süzülür, mədəsi ilə 2 litr asit turşusu istehsal edir.

Qulaqcıqların qulaq sağlamlığıma hansı təsirləri var?

Qulaqcıqların uzunmüddətli istifadəsinin bir sıra zərərli ola bilər, xüsusən də yüksək səs səviyyəsində dinləyərkən bəzi məqamları nəzərə almaq lazımdır. Bunlar aşağıdakılardır:

Əşitmə itkisi: yüksək səs səviyyəsi eşitmə itkisinin başlıca səbəbidir. Uzun müddət bu şəkildə dinləmək, daxili qulağı zədələyə bilər.

Tinnitus: uzun müddət səsi mühitdə olmaq, qulaqda səslərin (tinnitus) yaranmasına səbəb ola bilər.

Qulaq iltihabı: qulaqlıqdan istifadə edənlərdə, xüsusilə də paylaşılan və ya təmizlənməyən nausniklərdə, qulaq iltihabı riski arta bilər.

Ağrı: uzanmış zaman boyunca istifadə edilən nausniklər qulaqlarda sıxışma və ağrıya səbəb ola bilər.

Ruhi sağlamlığa təsiri: musiqinin və ya digər səslərin uzun müddət dinlənməsi bəzən ruhi sağlamlığa da mənfi təsir edə bilər, çünki insanlar gerçək dünyadan uzaqlaşa bilərlər.

Qulaqcıq zərərini azaltmaq üçün aşağıdakı tədbirləri görmək faydalıdır:

Səsi mülayim səviyyədə saxlamaq.

Uzun müddət fasiləsiz dinləməkdən çəkinmək.

Qulaqcıqları tez-tez təmizləmək.

Fərqli növ qulaqcıqlardan (məsələn, açıq tip) istifadə etmək.

Sağlamlığınızı qorumaq üçün bu tövsiyələri nəzərə almaq əhəmiyyətlidir.

Bir gündə 6 plastik əməliyyat etdirən qadın öldü

İdeal bədən quruluşu arzusunda olan bir çox qadınlar kimi Vivian Lira da internetdən tapdığı estetik cərraha əməliyyat etdirib. Braziliyalı qadın eyni gündə bədənində 5 əməliyyatı birdən etdirib: liposaksiya, süd vəzi, omaba əməliyyatı və s.

8 saat çəkən əməliyyatdan sonra xəstənin vəziyyəti ağırlaşmış və onu emboliya, ağır infeksiya diaqnozu ilə reanimasiyaya yerləşdiriblər. Lakin 22 gün sonra 24 yaşlı qadın ölüb. Ailəsi bildirir ki, son 3 sutkaya qədər o anlaşıqlı vəziyyətdə idi və doğmaları ilə vidalaşırdı. Qadının əri cərrahdan şikayət edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAVI: 1.500